

«Η Ενταξιακή Πορεία της
Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της
Μακεδονίας στην Ε.Ε. και οι σχέσεις της με
την Ελλάδα»

Πέννυ Α. Κονιτσιώτη

Αθήνα, Ιούλιος 2009

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΕΚ = Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

ΔΣΣ = Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης

ΕΕ = Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚ = Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

ΕΟΚ = Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΣΟΑΒ = Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων

ΗΕ = Ηνωμένα Έθνη

ΗΠΑ = Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΚΕΠΠΑ = Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας

ΟΗΕ= Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

πΓΔΜ = πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

ΣΑ = Συμβούλιο Ασφαλείας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I) ΕΙΣΑΓΩΓΗ

II) Η ΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΓΔΜ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

- 2.1. Ιστορική Αναδρομή
- 2.2. Οι Σχέσεις με την Ελλάδα
- 2.3. Προοπτική ένταξης στην Ε.Ε.-Ρόλος της Ελλάδος
- 2.4. Τεχνικές Διαπραγμάτευσης

III) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

IV) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΜΕΛΕΤΕΣ

- 4.1. Ελληνική
- 4.2. Ξενόγλωσση και αλλοδαπή
- 4.3 Άρθρα δημοσιευμένα στον τύπο και στο Διαδίκτυο

I) ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παρούσα μελέτη επιδιώκεται η καταγραφή των ιστορικών δεδομένων και στοιχείων, των ήδη πεπραγμένων και γινομένων, τα οποία έλαβαν χώρα από την ίδρυση του κράτους της πΓΔΜ, αναφορικά τόσο με την προοπτική ένταξής του στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ όσο και με τη σχέση ή το ρόλο που έχει ή μπορεί να διαδραματίσει η Ελλάδα σε αυτήν την προοπτική. Σκοπός της παρούσης επιπλέον είναι η εξακρίβωση των τεχνικών διαπραγματεύσεων που εφαρμόστηκαν εκατέρωθεν τόσο από την πΓΔΜ όσο και από την Ελλάδα, καθώς και των αποτελεσμάτων που αυτές επέφεραν στους μέχρι σήμερα επιδιωκόμενους από τα δύο κράτη στόχους καθώς και στις μεταξύ τους σχέσεις.

II) Η ΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΓΔΜ στην Ε.Ε.

2.1. Ιστορική Αναδρομή

2.1.1. Η πΓΔΜ έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1991 κατόπιν του διαμελισμού της πρώην Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Αποτελεί ηπειρωτική χώρα των κεντρικών Βαλκανίων και βρίσκεται στην νοτιοανατολική Ευρώπη. Ευρισκόμενη μεταξύ Σερβίας, Αλβανίας, Ελλάδας και Βουλγαρίας, έχει συνολικό πληθυσμό 2.041.941 κατοίκους¹.

¹Άρθρο της εγκυκλοπαίδειας Βικιπαίδεια με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 1, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

2.1.2. Τα εδάφη της πΓΔΜ αποτελούσαν στο παρελθόν το νοτιότερο τμήμα της Γιουγκοσλαβίας. Μέχρι το 1929 είχαν την ονομασία «Νότιος Σερβία» ("Јужна Србија" / "Južna Srbija"), ενώ την περίοδο 1929 - 1941 χαρακτηρίζονταν ως «Βαρντάρσκα Μπανόβινα» (*Βαρδάρσκα δανοβίνα* / "Vardarska banovina"). Τα σύνορά της ορίστηκαν λίγο μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν η *Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία* του Τίτο δημιούργησε τη *Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας*. Το παραπάνω κατέστη δυνατό με τη συναίνεση του Στάλιν και την αναγνώριση των Σλαβομακεδόνων ως ξεχωριστό συστατικό έθνος εντός της Γιουγκοσλαβίας. Το νεοσύστατο αυτό κράτος έγινε έτσι μία από τις έξι ισότιμες ομοσπονδες δημοκρατίες της Γιουγκοσλαβίας².

2.1.3. Τον Ιανουάριο του 1991 ο πρόεδρος της *Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας* Κίρο Γκλιγκόροφ (Kiro Gligorov) κήρυξε την πλήρη ανεξαρτησία της, μετά από τα συντριπτικά αποτελέσματα σχετικού δημοψηφίσματος, καθώς επίσης και τη μετονομασία της σε (με το αμφισβητούμενο συνταγματικό όνομα) *Δημοκρατία της Μακεδονίας*³.

2.1.4. Τον Αύγουστο του 2001 ξέσπασε κρίση στη χώρα με τη συμπλοκή Αλβανών αυτονομιστών και του κρατικού στρατού στα δυτικά της όπου

² Άρθρο της εγκυκλοπαίδειας Βικιπαίδεια με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 3, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

³ Άρθρο της εγκυκλοπαίδειας Βικιπαίδεια με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 3, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

διέμεναν κυρίως Αλβανοί και μουσουλμάνοι. Οι εχθροπραξίες έλαβαν τέλος στις 13 Αυγούστου του ίδιου χρόνου με τη συμφωνία της Οχρίδας, η οποία προβλέπει σειρά μέτρων συνδιαλλαγής, αυτοδιοίκησης και αποκέντρωσης, μεταξύ άλλων καθεστώς επίσημης γλώσσας του κράτους τα αλβανικά, δικαίωμα ίσης αντιπροσώπευσης των αλβανών στη δημόσια διοίκηση, και υποχρέωση αφοπλισμού των αντιμαχομένων πλευρών⁴.

2.1.5. Οι τελευταίες κοινοβουλευτικές εκλογές τον Οκτώβριο του 2002 έφεραν στην εξουσία του κράτους τη μέχρι τότε αντιπολιτευόμενη Σοσιαλδημοκρατική Ένωση (SDSM), που σχημάτισε ο Σοσιαλδημοκρατικός Συνασπισμός με σύνθημα "*μαζί για την αλλαγή στη χώρα*" με το αλβανικό Δημοκρατικό Κόμμα για την ενσωμάτωση (DUI) του Ali Alimenti⁵, στον οποίο ηγήτο το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα και ο οποίος ανέλαβε την υποχρέωση να σεβασθεί την διαδικασία εφαρμογής της Συμφωνίας της Οχρίδας, με ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση φαινομένων κακοδιοίκησης και διαφθοράς και την εξυγίανση της οικονομίας⁶. Παρότι έγιναν σημαντικά

⁴ Άρθρο της εγκυκλοπαιδείας Βικιπαίδεια με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 4, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

⁵ Υπουργείο Εξωτερικών. «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 1, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.old.mfa.gr/print/greek/foreign_policy/europe_southeastern/balkans/fyrom.html

⁶ Άρθρο της εγκυκλοπαιδείας Βικιπαίδεια με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 4, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, η νέα κυβέρνηση της πΓΔΜ αντιμετώπισε δυσκολίες στην υλοποίηση της Συμφωνίας της Οχρίδας, καθόσον εξακολουθούσαν να εμφανίζονται μείζονος σημασίας περιστατικά ασφαλείας, ειδικά στις περιοχές που συνόρευαν με το Κοσσυφοπέδιο⁷, ενώ επιδείνωση σημειώθηκε από τις αρχές του 2003 στο εκκλησιαστικό πεδίο και σχέσεις, με την ενδυνάμωση της διαμάχης μεταξύ του σερβικού Πατριαρχείου και της οχισματικής, μη αναγνωρισμένης ορθόδοξης εκκλησίας της χώρας⁸.

2.2. Οι Σχέσεις με την Ελλάδα

2.2.1. Από την διακήρυξη της ανεξαρτησίας της η πΓΔΜ βρίσκεται σε πολιτική και διπλωματική διαμάχη με την Ελλάδα, με επίκεντρο το συνταγματικό της όνομα, «*Δημοκρατία της Μακεδονίας*». Το πρόβλημα δημιουργήθηκε λόγω της πολιτικής της τότε *Σοσιαλιστικής Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας* (Τίτο) να συστήσει (το 1944), εκ του μηδενός, ένα ομόσπονδο κρατίδιο, στο οποίο έδωσε το όνομα της συνορεύουσας με αυτό μεγαλύτερης διοικητικής περιφέρειας της Ελλάδος, της Μακεδονίας⁹. Βέβαια «το βάπτισμα του πυρός» είχε λάβει χώρα ήδη από το 1986, όταν το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ εξέδωσε την εγκυκλοπαίδεια με τίτλο «Εγκυκλοπαίδεια του Χάρβαρντ για τις Αμερικανικές Εθνότητες» όπου αναφερόταν ότι υπάρχει στις ΗΠΑ

⁷ Δελτίο ΝΑΤΟ του χειμώνα 2003 με τίτλο «*Από το Κοσσυφοπέδιο στην Καμπούλ και ακόμη πιο μακριά*», σελ. 3, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.nato.int/docu/review/2003/issue4/greek/art3_pr.html

⁸ Υπουργείο Εξωτερικών. 10/10/2007. «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας & Ελλάδα: Το ζήτημα του ονόματος*», σελ. 1, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.yplex.gov.gr/www.mfa.gr/GoToPrintable.aspx?UICulture=el-GR&GUID=...>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

μακεδονική μειονότητα πέραν αυτής των Ελλήνων μεταναστών της Μακεδονίας. Ακολούθησε το Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών της Ευρώπης στις 16 Δεκεμβρίου 1991, όπου ομόφωνα ψηφίστηκε ότι δεν θα αναγνωριστεί όνομα στη Νοτιοσλαβία που μπορεί να έχει εδαφικές διεκδικήσεις στο μέλλον¹⁰. Εντατικές διαπραγματεύσεις ακολούθησαν από τους Cyrus Vance και Lord Owen οι οποίοι ενήργησαν ως μεσάζοντες¹¹. Περαιτέρω, στις 2 Φεβρουαρίου 1992 ανετέθη στον τότε Υπουργό Εξωτερικών της Πορτογαλίας, Joao de Deus Pinheiro, να προτείνει λύση, ο οποίος μετά από μερικούς μήνες διαπραγματεύσεων πρότεινε το όνομα «Nova Macedonia»¹². Η εσωτερική πίεση και στις δύο χώρες, κυρίως όμως στην Ελλάδα, διατήρησε την πρόταση Πορτογάλου Υπουργού Εξωτερικών σε αναμονή για ένα χρόνο περίπου, όμως τελικά απορρίφθηκε¹³. Η Ελλάδα προέταξε ως επιχειρήματα την ελληνική προέλευση του όρου και τον ήδη υπάρχοντα χαρακτηρισμό της βόρειας περιοχής της χώρας της ως «Μακεδονία». Μέρος της διαμάχης

¹⁰ Σπύρου Κ. 15/12/2004. «Μακεδονικό: Πως η κυβέρνηση Μητσοτάκη έχασε την υπόθεση της ονομασίας», σελ. 1, 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.greknewsonline.com/modules.php?name=News&file=print&sid=2829>, Άρθρο με τίτλο «Το Μακεδονικό και οι εθόνες των ελληνικών κυβερνήσεων» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.geocities.com/anaxfiles/forum/macedonia2.html?200710>

¹¹ Κωφός Ε., Βλασιδής Β. 2005. «Athens-Skopje: An uneasy symbiosis». Athens. Parazisis Publisher. 130

¹² Σπύρου Κ. 15/12/2004. «Μακεδονικό: Πως η κυβέρνηση Μητσοτάκη έχασε την υπόθεση της ονομασίας», σελ. 1, 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.greknewsonline.com/modules.php?name=News&file=print&sid=2829>, Άρθρο με τίτλο «Το Μακεδονικό και οι εθόνες των ελληνικών κυβερνήσεων» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.geocities.com/anaxfiles/forum/macedonia2.html?200710>

¹³ Κωφός Ε., Βλασιδής Β. 2005. «Athens-Skopje: An uneasy symbiosis». Athens. Parazisis Publisher. 130

αποτελέσει και η τεράστια κινητοποίηση του ελληνισμού σε όλο τον κόσμο. Κορυφαία στιγμή αυτής ήταν το συλλαλητήριο που πραγματοποιήθηκε στις 14 Φεβρουάριου 1992, με ένα εκατομμύριο διαδηλωτές στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης και με σύνθημα «η Μακεδονία είναι Ελληνική¹⁴».

2.2.2. Στις 13 Απριλίου 1992 η Ελλάδα, όταν το πρόβλημα του ονόματος πήρε την πλήρη, σαφή και ουσιαστική μορφή του, έλαβε θέση για το θέμα της ονομασίας του γειτονικού κράτους με απόφαση του Συμβουλίου των πολιτικών αρχηγών της υπό τον τότε Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Καραμανλή. Αποφασίστηκε λοιπόν να μην γίνει αποδεκτή καμία ονομασία που θα αναφέρεται στον όρο «Μακεδονία» ή στα παράγωγά του. Στις 27 Ιουνίου 1992 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κορυφής της Λισσαβόνας ακολούθησε και η υποστήριξη της Ευρώπης στις ελληνικές θέσεις, ενώ στις 2 Οκτωβρίου 1992 ο τότε υποψήφιος για την Προεδρία των ΗΠΑ, Μπιλ Κλίντον δήλωσε την πλήρη στήριξή του στην απόφαση της τότε ΕΟΚ¹⁵. Δεδομένων αυτών, η αναγνώριση της νέας αυτής Δημοκρατίας από την Ελλάδα και την τότε ΕΟΚ συνδέθηκε με τις εξής προϋποθέσεις:

¹⁴Άρθρο της εγκυκλοπαίδειας Βικιπαίδεια με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 3, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

¹⁵ Σπύρου Κ. 15/12/2004. «*Μακεδονικό: Πως η κυβέρνηση Μητσοτάκη έχασε την υπόθεση της ονομασίας*», σελ. 2, 3, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.greknewsonline.com/modules.php?name=News&file=print&sid=2829>

- Αλλαγή της αμφισβητούμενης Συνταγματικής της ονομασίας "Δημοκρατία της Μακεδονίας", ενώ το όνομά της δεν θα περιέχει τον όρο «Μακεδονία» ή παράγωγά του και
- Παύση της αλυτρωτικής και εχθρικής της προπαγάνδας και προσφορά συνταγματικών και πολιτικών εγγυήσεων σχετικά με τις δήθεν εδαφικές διεκδικήσεις της νέας αυτής Δημοκρατίας από τις γειτονικές της χώρες, καθώς και τροποποιήσεις των επίμαχων άρθρων του Συντάγματός της, που αφορούν στις διατάξεις περί μεταβολής συνόρων και περί δήθεν προστασίας των μειονοτήτων σε γειτονικές χώρες και άμεση αλλαγή του συμβόλου που υπάρχει στη σημαία της και στο νέο της χαρτονόμισμα¹⁶.

2.2.3. Στις 3 Φεβρουαρίου 1993 η πΓΔΜ υπέβαλε Μνημόνιο σε σχέση με την εισδοχή της στον ΟΗΕ και αναφορικά με τα Ελληνικό Μνημόνιο που προσπάθησε να την εμποδίσει¹⁷. Στις 8 Απριλίου 1993 τελικά αναγνωρίστηκε στα ΗΕ (με την Απόφαση 817/1993 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ) με την προσωρινή ονομασία της πΓΔΜ, χωρίς όμως το δικαίωμα ανάρτησης σημαίας, καθώς είχε επισήμως αποδεχθεί ότι το όνομα του κράτους της αποτελεί αντικείμενο διεξαγωγής διαπραγματεύσεων. Οι δύο χώρες λοιπόν (πΓΔΜ και Ελλάδα) ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ

¹⁶ Άρθρο της εγκυκλοπαιδείας Βικιπαίδεια με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 7, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

¹⁷Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ. 1996. «*Το ζήτημα των Σκοπίων: Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση*». Αθήνα. Ι. Σιδέρης. 138.

για την τελική ονομασία του κράτους αυτού. Στις 14 Μαΐου 1993 οι Σάιρους Βάνς και Λόρντ Όουεν υπέβαλαν ένα σχέδιο «Συνθήκης επιβεβαιούσας τα υπάρχοντα σύνορα και λαμβάνουσας μέτρα για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, φιλίας και γειτονικής συνεργασίας¹⁸». Όταν όμως οι ΗΠΑ στις 9 Φεβρουαρίου 1994 με σχετική ανακοίνωση του Λευκού Οίκου αναγνώρισαν τη χώρα ως FYROM¹⁹, στις 16 Φεβρουαρίου του ίδιου χρόνου η Ελλάδα αποφάσισε τον οικονομικό αποκλεισμό της (εμπάργκο), «κλείνοντας» το λιμάνι της Θεσσαλονίκης και τη διακοπή της λειτουργίας του Γενικού Προξενείου της Ελλάδας στα Σκόπια²⁰, ως μέσο πίεσης για την αποδοχή των ελληνικών όρων. Ακολούθησαν πιέσεις από τους μεσολαβητές για την άρση του εμπάργκο και η Ελλάδα παραπέμφθηκε στο ΔΕΚ, το οποίο όμως δεν έκανε τελικά δεκτό το υποβληθέν σχετικό αίτημα περί λήψεως ασφαλιστικών μέτρων σε βάρος της Ελλάδας²¹.

2.2.4. Η Αμερική ενέτεινε τις πιέσεις της για την άρση του ελληνικού εμπάργκο και στις 4 Σεπτεμβρίου 1995 από τα Σκόπια ο τότε υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, από την Αθήνα ο τότε αμερικανός πρέσβης Τόμας Μίλερ και από την Ουάσινγκτον ο τότε

¹⁸ Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ. 1996. «*Το ζήτημα των Σκοπίων: Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση*». Αθήνα. Ι. Σιδέρης. 152.

¹⁹ Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ. 1996. «*Το ζήτημα των Σκοπίων: Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση*». Αθήνα. Ι. Σιδέρης. 190.

²⁰ Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ. 1996. «*Το ζήτημα των Σκοπίων: Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση*». Αθήνα. Ι. Σιδέρης. 194.

²¹ Άρθρο της εγκυκλοπαιδείας Βικιπαιδεία με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 7, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ Νίκολας Μπέρνς, ανακοίνωσαν ταυτόχρονα την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και πΓΔΜ για απευθείας διάλογο μεταξύ τους υπό την αιγίδα του Σάιρους Βάνς, με σκοπό την υπογραφή μιας **Ενδιάμεσης Συμφωνίας**. Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995 στην Νέα Υόρκη των ΗΠΑ υπεγράφη η **Ενδιάμεση Συμφωνία** από τον τότε υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Παπούλια και τον τότε υπουργό Εξωτερικών της πΓΔΜ κ. Τσερβενκόφσκι, η οποία ισχύει μέχρι να καταγγελθεί από τα μέρη²². Στις 13 Οκτωβρίου 1995 υπεγράφη το Μνημόνιο Εφαρμογής “Πρακτικών Μέτρων” της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, ενώ στις 20 Οκτωβρίου 1995 το Μνημόνιο για την αμοιβαία εγκαθίδρυση Γραφείων Συνδέσμων στην Αθήνα και στα Σκόπια. Έτσι ξεκίνησαν οι διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών, ενώ μετέπειτα ακολούθησαν συνολικά ακόμα 20 διμερείς συμφωνίες και πρωτόκολλα, ενώ ήδη οι οικονομικές σχέσεις μεταξύ Ελλάδος και πΓΔΜ αναπτύσσονταν με γρήγορους ρυθμούς σε όλα τα επίπεδα (επενδύσεις, εξαγωγές πρώην κρατικών εταιριών, εμπορικές συναλλαγές κ.α.). Σήμερα η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση από πλευράς ξένων επενδύσεων στην πΓΔΜ²³. Άλλωστε η Ελλάδα εξαρχής μετά την κατάρρευση του σοσιαλισμού συμμετείχε και εξακολουθεί να συμμετάσχει ενεργά στο

²² Αντωνίου Δ. 12/10/2007. Άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή με τίτλο «*Η ώρα της κρίσεως για την ονομασία της ΠΓΔΜ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/_w_articles_civ_110090_12/10/2007_244916

²³ Υπουργείο Εξωτερικών. «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*» σελ. 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.old.mfa.gr/print/greek/foreign_policy/europe_southeastern/balkans/fyrom.html

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

«ευρωπαϊκό άνοιγμα» προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ανέπτυξε το εμπόριο και τις επενδύσεις σε αυτές, διατελώντας ως παράγοντας σταθερότητας στην περιοχή κυρίως κατά τη μεταψυχροπολεμική περίοδο²⁴.

Ειδικότερα η **Ενδιάμεση Συμφωνία** μεταξύ άλλων προβλέπει:

-Τον σεβασμό των υπαρχόντων συνόρων:

- Την υποχρέωση της Ελλάδας να αναγνωρίσει τα Σκόπια με την προσωρινή ονομασία της πΓΔΜ.
- Την υποχρέωση της πΓΔΜ να προχωρήσει σε άμεση αλλαγή του συμβόλου (με τον Ήλιο της Βεργίνας) που υπάρχει στη σημαία της και να σχεδιάσει μια νέα σημαία.

-Η πΓΔΜ θα πρέπει να σταματήσει την έκδοση και να διακηρύξει την άμεση αλλαγή του νέου χαρτονομίσματος της με την απεικόνιση του Λευκού Πύργου της Θεσσαλονίκης.

-Η πΓΔΜ θα πρέπει να διακηρύξει ότι η ερμηνεία των επίμαχων άρθρων στο Σύνταγμά της δεν ερμηνεύονται ως διεκδίκηση ελληνικού εδάφους αλλά ούτε και ως ανάμιξη στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας.

²⁴ Άρθρο του Ζ' Παγκόσμιου Συνεδρίου Παμμακεδονικών Ενώσεων της 25 Ιουλίου 1997 στη Θεσσαλονίκη με τίτλο «Κίνδυνο Ανάφλεξης Αλβανικού Ζητήματος που θα εμπλέξει την ΠΓΔΜ βλέπει ο Ευάγγελος Κωφός», σελ. 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.hri.org/MPA/gr/other/Panmakedoniki/news/gr-42007.html>

-Η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα βάσει του άρθρου 11 της συμφωνίας, να αντιταχθεί στην ένταξη της γείτονος χώρας σε διεθνείς οργανισμούς με ονομασία διαφορετική από της πΓΔΜ (FYROM)

-Την άρση του ελληνικού εμπάργκο προς την πΓΔΜ. (Το ελληνικό εμπάργκο επέφερε συνολική ζημιά 1,5 δις δολαρίων στην οικονομία της πΓΔΜ. Τα διωλιστήρια και τα χαλυβουργεία διέκοψαν τη λειτουργία τους, επειδή δεν μπορούσαν να ανεφοδιαστούν από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Από τότε μέχρι σήμερα όλοι, ακόμη και οι ίδιοι οι σλάβοι κάτοικοι της πΓΔΜ (σλαβομακεδόνες), συμφωνούν ότι η πΓΔΜ δεν μπορεί να αναπνεύσει οικονομικά χωρίς την Ελλάδα)²⁵.

Συμπερασματικά, με την ανωτέρω Συμφωνία, η πΓΔΜ εξασφάλισε την αναγνώρισή της από την Ελλάδα, την άρση των κυρώσεων εις βάρος της, τη μη παρεμπόδιση των προσπαθειών της για συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς και την ανάπτυξη ομαλών σχέσεων με τη γείτονά της. Η Ελλάδα, από την άλλη πλευρά, πέτυχε την απάλειψη του συμβόλου της Βεργίνας από τη σημαία της πΓΔΜ, τη δήλωση ότι το Σύνταγμα της πΓΔΜ δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι αποτελεί τη βάση για οποιαδήποτε εδαφική διεκδίκηση εκτός των συνόρων της ή για οποιαδήποτε εδαφική διεκδίκηση εκτός των συνόρων της ή για οποιαδήποτε επέμβαση στα εσωτερικά άλλης χώρας για την προστασία της κατάστασης και των δικαιωμάτων που δεν είναι

²⁵ Άρθρο της εγκυκλοπαιδείας Βικιπαιδεία με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 7, 8, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

πολίτες αυτής. Έτσι, η υπογραφή και έναρξη ισχύος της Μεταβατικής Συμφωνίας τερμάτισε μια περίοδο αντιπαράθεσης των δύο κρατών, που μόνο ζημίες επισώρευε και για τις δύο γειτονικές χώρες και άνοιξε το δρόμο για μία καρποφόρα ειρηνική συνεργασία ²⁶.

2.2.5. Το Νοέμβριο του 2002 η διαπραγματευτική ομάδα της πΓΔΜ στις συνομιλίες της με την ελληνική πλευρά για το θέμα του ονόματος, που πραγματοποιήθηκαν στην έδρα του ΟΗΕ, άλλαξε. Επικεφαλής της νέας διαπραγματευτική ομάδας ορίστηκε ο τέως Υπουργός Εξωτερικών της πΓΔΜ, Λιούμπομιρ Φριτοκόφσκι, στη θέση του Ιβαν Τόσεφσκι. Ο κ. Φριτοκόφσκι ανήγγειλε τη «σκλήρυνση» της θέσης της πΓΔΜ στις συνομιλίες για την ονομασία ης και τόνισε ότι η χώρα του θα επιδιώξει τη λύση της «διπλής ονομασίας». *«Αν δεν πετύχουμε κάτι που θα έχει ως βάση το σχέδιο για διπλή ονομασία, τότε θα θέλαμε να ολοκληρώσουμε αυτό το γύρο των διαπραγματεύσεων»*, δήλωσε συγκεκριμένα ο νέος εκπρόσωπος της πΓΔΜ και κατέληξε ότι *«σε αυτή την περίπτωση θα χρησιμοποιήσουμε άλλες νομικές διαδικασίες, που είναι στη διάθεσή μας μέσω του ΟΗΕ. Θα χρησιμοποιήσουμε την κατάσταση, που ντε φάκτο ισχύει σήμερα, κατά την οποία όλο και περισσότερες χώρες-μέλη του ΟΗΕ αναγνωρίζουν τη χώρα μας με το όνομα που αναφέρεται στο Σύνταγμά της»*. Μάλιστα, αναφορικά με τα χρονικά περιθώρια για το συγκεκριμένο γύρο των διαπραγματεύσεων μεταξύ της Ελλάδας και της χώρας του, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, ο κ. Φριτοκόφσκι υποστήριξε ότι η πλευρά του προτιμά να μη δεσμεύεται από

²⁶ Ροζάκης Χ. 1996. «Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της Μεταβατικής Συμφωνίας της Ν.Υ. μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ» Ελλάδα. Ι. Σιδέρης. 7, 37.

χρονικούς περιορισμούς: «Δεν μπορώ να προβλέψω πόσο χρονικό διάστημα θα πάρει η φάση αυτή των διαπραγματεύσεων, όμως δεν θα ήθελα να μπω σε αυτή τη συζήτηση, γιατί, αν βάζουμε χρονικά περιθώρια, τότε οι διαπραγματεύσεις παίρνουν τον χαρακτήρα εκβιασμού. Αυτό που έχει μεγάλη σημασία για εμάς σε αυτό το σημείο είναι να προωθήσουμε τις δικές μας προτάσεις στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων²⁷».

2.2.6. Η κατάθεση από την κυβέρνηση των Σκοπίων της αίτησης ένταξης τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις 22 Μαρτίου 2004 αποτέλεσε μία ευκαιρία για τη διευθέτηση του μοναδικού εκκρεμούς ζητήματος μεταξύ των δύο χωρών το ταχύτερο δυνατό. Στην 1η Συνάντηση του Συμβουλίου Σταθεροποίησης και Σύνδεσης της Ε.Ε. με την πΓΔΜ (Βρυξέλλες, 14 Σεπτεμβρίου 2004) η Ευρωπαϊκή Ένωση σημείωσε ότι «η διαφορά για το όνομα της πΓΔΜ εξακολουθεί να υφίσταται» και ενθάρρυνε «την εξεύρεση μίας αποδεκτής λύσης μεταξύ της Ελλάδας και της πΓΔΜ εντός του πλαισίου των Αποφάσεων 817/93 και 845/93²⁸».

2.2.7. Στις 4 Νοεμβρίου 2004, οι ΗΠΑ μετέβαλαν την πολιτική τους και λίγες ώρες μετά την επανεκλογή του Τζορτζ Μπους στο Λευκό Οίκο αναγνώρισαν μονομερώς την πΓΔΜ με τη συνταγματική της ονομασία «*Δημοκρατία της*

²⁷ Άρθρο του BBC GREEK της 06/11/2002 με τίτλο «*Νέα Στρατηγική στα Σκόπια για το όνομα*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.bbc.co.uk/greek/news/021106_fyromgreece.shtml

²⁸ Υπουργείο Εξωτερικών. 10/10/2007. «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας & Ελλάδα: Το ζήτημα του ονόματος*», σελ. 1, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.yplex.gov.gr/www.mfa.gr/GoToPrintable.aspx?UICulture=el-GR&GUID=...>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

Μακεδονίας»²⁹. Βέβαια, η παραπάνω μεταβολή αποτέλεσε ως επακόλουθο του γεγονότος ότι είχε προηγηθεί η υπογραφή δύο διακρατικών συμφωνιών μεταξύ ΗΠΑ και πΓΔΜ, στις οποίες η πΓΔΜ αναφερόταν ήδη με το συνταγματικό της όνομα. Η πρώτη πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2003 για την εξαίρεση των Αμερικανών πολιτών από τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και η δεύτερη στις 11 Οκτωβρίου 2004, που αφορούσε στη μεταξύ τους αμυντική συνεργασία³⁰. Την αναγνώριση της πΓΔΜ με το όνομα «Μακεδονία» πρότεινε σε έκθεσή της και η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του Βρετανικού Κοινοβουλίου, καθόσον όπως ανέφερε ειδικά, η χώρα είχε ήδη αναγνωριστεί με το συνταγματικό της όνομα από τρία μέλη του ΣΑ, τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και την Κίνα³¹. Ανάλογο ψήφισμα ακολούθησε και από τη Γερμανική Βουλή, η οποία ζητούσε από τη γερμανική κυβέρνηση να αναγνωρίσει την πΓΔΜ ως «Μακεδονία»³².

²⁹ Άρθρο της 04/11/04 με τίτλο «Αιφνίδια αναγνώριση της ΠΓΔΜ ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας» από την Ουάσιγκτον» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/new/print.asp?IngEntityID=577710&IngDtrID=244>

³⁰ Άρθρο του Δεκεμβρίου 2004 με τίτλο «Πώς γεννήθηκε το Μακεδονικό», σελ. 6, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.macedonia.org.uk/makedo_gr.htm

³¹ Ρουμπόγλου Ε. 24/02/2005. Άρθρο στο BBC GREEK με τίτλο «Βρετανικές προτάσεις για το όνομα» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.bbc.co.uk/greek/worldnews/story/2005/02/printable/05224_fyrom_name...

³² Άρθρο της 30/10/2005 στην εφημερίδα ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ με τίτλο «Συνέντευξη του Πρέσβη Δρ. Wolfgang Schulteiss», σελ. 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.athen.diplo.de/Vertrenung/athen/el/02/Archiv/Interview_Botschafter_Sc...

2.2.8. Στις 29 Μαρτίου 2005 υποβλήθηκε από το Μάθιου Νίμιτς, Ειδικό Εκπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα στα ΗΕ, η πρώτη συνολική πρόταση για την εξεύρεση μιας αμοιβαίως αποδεκτής λύσεως στο ζήτημα του ονόματος της πΓΔΜ, ενώ στις 2 Μαΐου 2005 η Κροατία, η Αλβανία και η πΓΔΜ υπέγραψαν με τις ΗΠΑ τον «Καταστατικό Χάρτη της Αδριατικής», προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξή τους στο ΝΑΤΟ. Ο κ. Νίμιτς πρότεινε να υιοθετηθεί για τη διεθνή χρήση το όνομα "Republika Makedonija-Skopje" αμετάφραστο. Το όνομα αυτό, σύμφωνα με την πρότασή του, θα ίσχυε σε όλα τα όργανα του ΟΗΕ, τα οποία θα συνέστηναν και στους υπόλοιπους διεθνείς Οργανισμούς και κράτη να το υιοθετούν στην επίσημη διεθνή χρήση και πρακτική τους. Ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Μολυβιάτης δήλωσε στις 8 Απριλίου 2005 ότι η *«πρόταση αυτή δεν ικανοποιεί πλήρως τις επιθυμίες και τις επιδιώξεις της Ελλάδας, πιστεύουμε όμως ότι αποτελεί βάση για διαπραγμάτευση»*. Η πΓΔΜ επιχείρησε εξ αρχής να υποβαθμίσει την πρόταση Νίμιτς, και επέμεινε στη θέση της περί διπλής ονομασίας. Στις 8 Οκτωβρίου 2005 όμως ο κ. Νίμιτς παρουσίασε και νέα πρόταση, το περιεχόμενο της οποίας δυστυχώς δεν έχει ακόμα δημοσιοποιηθεί. Η πΓΔΜ αποδέχτηκε κατ' αρχήν τη νέα αυτή πρόταση. Η Ελλάδα όμως την επέστρεψε ως απαράδεκτη, καθόσον υιοθετούσε τις θέσεις της πλευράς της πΓΔΜ³³.

³³ Υπουργείο Εξωτερικών. 10/10/2007. *«Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας & Ελλάδα: Το ζήτημα του ονόματος»*, σελ. 1, 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.yplex.gov.gr/www.mfa.gr/GoToPrintable.aspx?UICulture=el-GR&GUID=...>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

2.2.9. Την ίδια χρονική περίοδο η ελληνική πλευρά δια του υφυπουργού εξωτερικών της κ. Γιάννη Βαληνάκη δήλωνε ότι «όσο η πΓΔΜ παραμένει αμετακίνητη στη θέση της για το θέμα της ονομασίας, τόσο περισσότερο δυσκολεύει την ευρωπαϊκή προοπτική της και γενικότερα τους στόχους της για τους ευρωατλαντικούς θεσμούς» και σημειώνει ότι «μια κοινά αποδεκτή λύση είναι κατά την άποψη της Ελλάδας ο μόνος δρόμος που μπορεί να οδηγήσει ταυτόχρονα σε τρία θετικά αποτελέσματα. Πρώτον, στην περαιτέρω βελτίωση των διμερών μας σχέσεων με την πΓΔΜ. Δεύτερον, στην ενίσχυση της περιφερειακής σταθερότητας και συνεργασίας και τρίτον, στην ομαλή εξέλιξη της πορείας της γειτονικής μας χώρας προς τους ευρωατλαντικούς θεσμούς». Επεσήμαινε δε ότι «για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει η πΓΔΜ να κατανοήσει ότι η Ε.Ε. δεν μπορεί να αποδεχθεί στους κόλπους της κράτη που δεν λειτουργούν με συναινετική διάθεση. Η πορεία της γειτονικής χώρας προς τους ευρωατλαντικούς θεσμούς περνάει από τη χωρίς προηγούμενη επίλυση του θέματος του ονόματος. Είναι μια πολιτική πραγματικότητα και όχι μια πολιτική απειλών ή τιμωρίας. Θέλουμε να περάσουμε από το σημερινό τέλμα σε μια σταθερή ευρωπαϊκή πορεία της γείτονος, σε μια άλλη καλύτερη εποχή. Σε μια θετική πορεία τόσο για τους δυο λαούς όσο και για την περιοχή. Αλλά αυτά δεν γίνονται όταν τα Σκόπια παραμένουν αμετακίνητα στις θέσεις τους³⁴».

2.2.10. Στα πλαίσια των συναντήσεών του με τον κ. Νίμιτς τον Απρίλιο του 2005, ο κος Βαληνάκης είχε τονίσει ότι «μία αμοιβαία αποδεκτή λύση στο θέμα του

³⁴ Άρθρο της 16/03/2005 με τίτλο «Προειδοποίηση Βαληνάκη στα Σκόπια μέσω ομογενειακής εφημερίδας» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.sofiatimes.com/index2.php?option=com_content&task=view&id=2949&It...

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

ονόματος θα διευκολύνει τη διμερή μας σχέση, θα βοηθήσει στην επίτευξη σταθερότητας στην περιοχή των Βαλκανίων, που όλοι γνωρίζουμε ότι είναι ιδιαίτερα αναγκαία και βεβαίως θα διευκολύνει και την πορεία των Σκοπίων προς τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Θέλουμε να ελπίζουμε ότι η άλλη πλευρά θα επιδείξει την ίδια εποικοδομητική στάση που και εμείς έχουμε δείξει και ότι θα αντιληφθεί ακριβώς την ανάγκη να προχωρήσει στην ευρωπαϊκή της προοπτική μέσα από το δρόμο της αμοιβαίας αποδεκτής λύσης»³⁵. Περαιτέρω, τον Οκτώβριο του 2005 είχε δηλώσει ότι «υποστηρίζουμε την ευρωπαϊκή προοπτική των Σκοπίων, υπό τον αυστηρό, όμως, όρο ότι θα εγκαταλείψουν την αδιάλλακτη στάση και θα προσχωρήσουν στη λογική μίας κοινά αποδεκτής λύσης. Μόνο με μια τέτοια λύση θα ενισχυθούν οι διμερείς σχέσεις, θα υποστηριχθεί η σταθερότητα της περιοχής και θα διευκολυνθούν οι ευρωπαϊκές επιδιώξεις της πΓΔΜ. Μέχρι να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα, διατηρούμε το δικαίωμα και τη δυνατότητα που μας παρέχει η συμφωνία του 1995. Αλλά η ηγεσία των Σκοπίων πρέπει να κατανοήσει και κάτι ακόμη: Στην Ε.Ε. επικρατεί μεγάλος προβληματισμός σχετικά με τις επόμενες διευρύνσεις. Δεν αρκεί, λοιπόν, να

³⁵ Άρθρο του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων της 05/04/2002 με τίτλο «Συνάντηση Βαλινάκη με Νίμιτς για το θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.hri.org/news/greek/apegr/2005/05-04-02.apegr.html>, Άρθρο της 14/03/2005 στην ελληνοαμερικανική εβδομαδιαία εφημερίδα GreekNews με τίτλο «Προειδοποίηση προς τα Σκόπια-Επαφές του υφυπουργού Εξωτερικών Γιάννη Βαλινάκη με αξιωματούχους του ΟΗΕ και των ΗΠΑ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.greeknewsonline.com/modules.php?name=News&file=article&sid=2858>, Άρθρο της 03/04/2005 στο BBC GREEK με τίτλο «Επιτάχυνση για την ονομασία της ΠΓΔΜ θέλει η Αθήνα» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.bbc.co.uk/greek/domesticnews/story/2005/04/printable/050403_greece-fyr...

μην αντιταχθεί κάποιος στην ευρωπαϊκή προοπτική. Σε αυτή τη δύσκολη και μακρά διαδικασία θα χρειαστεί παράλληλα ενεργό και συνεχή υποστήριξη. Η Ελλάδα μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο σε αυτό. Τα Σκόπια θα έχουν συνεχώς ανάγκη τη στήριξη κάθε κράτους-μέλους και πάνω από όλα της Ελλάδας». Είχε τονίσει δε ότι «διπλωματία με έναν δεν υπάρχει. Δυστυχώς η μέχρι σήμερα στάση της πΓΔΜ είναι εντελώς αντιπαραγωγική. Η ηγεσία των Σκοπίων οφείλει να σκεφθεί στρατηγικά, ορθολογικά και σε ορίζοντα χρόνου. Και να αναρωτηθεί αν έχει πραγματικά όφελος από το να παρελαύνει την αδιάλλακτη στάση της στα διεθνή fora». Σημειώνεται δε ότι με μία αυτοκριτική διάθεση είχε αναφέρει ότι «η μακρόχρονη περίοδος αδράνειας που ακολούθησε την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας έστειλε λάθος μηνύματα προς την άλλη πλευρά και τη διεθνή κοινότητα. Σωρεότηκαν αναγνωρίσεις και αρνητικές πρακτικές στις διμερείς σχέσεις της πΓΔΜ που, δυστυχώς, διαμόρφωσαν ένα όχι ευνοϊκό περιβάλλον για την ελληνική προσπάθεια³⁶».

2.2.11. Το Μάιο του 2007, κατόπιν εκατέρωθεν επαφών και δηλώσεων σχετικά με την προοπτική ένταξης της πΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, η ελληνική κυβέρνηση από το Ζάγκρεμπ, δια του πρωθυπουργού της Κωνσταντίνου Καραμανλή, προειδοποίησε το ΝΑΤΟ ότι δεν θα δεχθεί την είσοδο της πΓΔΜ αν δεν

³⁶ Άρθρο της 23/10/2005 στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ με τίτλο «Συνέντευξη ΥΦΥΠΕΞ, κ. Γ. Βαληνάκη στην εφημερίδα "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ" και τον δημοσιογράφο Β. Πλάκα» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.valinakis.gr/site/index2.php?option=com_content&task=view&id=283&Ite..., Κείμενο της 10/11/2005 με τίτλο «Ενημέρωση των διπλωματικών συντακτών από τον ΥΦΥΠΕΞ κ. Γ. Βαληνάκη για τα κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Τουρκία και την ΠΓΔΜ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.valinakis.gr/site/index2.php?option=com_content&task=view&id=295&Ite...

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

επιλυθεί πρώτα το θέμα της ονομασίας της. Ταυτόχρονα, η υπουργός εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη τόνιζε ότι η πΓΔΜ δεν έχει ακόμα εκπληρώσει όλα τα κριτήρια ένταξης, όπως συμβαίνει με την Κροατία, και συνεπώς δεν μπορεί να συνδέεται η τύχη των δύο χωρών³⁷. Εν συνεχεία, στις 25 Σεπτεμβρίου 2007 η Ελλάδα υπέβαλε ένσταση ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ για τη στάση του σκοπιανού Προέδρου της κ. Κερίμ, ο οποίος δεν προσφώνησε τη γειτονική χώρα με το προσωρινό της όνομα πΓΔΜ, αλλά με το συνταγματικό της όνομα «*Δημοκρατία της Μακεδονίας*»³⁸. Με αφορμή το παραπάνω γεγονός, το ζήτημα επανήλθε στο προσκήνιο και στην agenda των πολιτικών δραστηριοτήτων. Ακολούθησαν έτσι δηλώσεις των ΗΠΑ δια του κ. Μπερνς, ο οποίος εξέφρασε την αισιοδοξία του για την επίτευξη μίας συμφωνίας μεταξύ Ελλάδος και πΓΔΜ, σημειώνοντας όμως τη δυσκολία του προβλήματος για την πλευρά της Ελλάδος³⁹. Η αναπληρωτής δε Υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, αρμόδια για θέματα Ευρώπης και Ευρασίας, κα ΝτιΚάρλο, μετά τη συνάντησή της στα Σκόπια με τον Πρωθυπουργό της πΓΔΜ, Νικόλα Γκρουέφσκι, δήλωσε ότι η επίλυση του

³⁷ Άρθρο της 20/05/2007 με τίτλο «*Με το όνομα Μακεδονία τα Σκόπια στο ΝΑΤΟ;*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.madata.gr/print_version.php?id=3081

³⁸ Υπουργείο Εξωτερικών. 26/09/2007. «*Ένσταση Μ.Α. της Ελλάδος στη Γ.Σ. των Η.Ε. για στάση του Προέδρου της Γ.Σ. όσον αφορά ονομασία ΠΓΔΜ (Ν.Υόρκη, 25/09/2007)*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/Articles/el-GR/260907_F1212.htm,

Μαλλιός Α. 27/09/2007. «*Άρθρο Πρέσβη Αλέξανδρου Μαλλιός*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.rieas.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=416&Itemid=83

³⁹ Άρθρο της 27/09/2007 με τίτλο «*Δύσκολο το θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ, λέει ο Νικόλας Μπερνς*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=835355&IngDtrID=244>

«*Η ανταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.*»

ζητήματος της ονομασίας της πΓΔΜ δεν αποτελεί προαπαιτούμενο για την ένταξή της στο ΝΑΤΟ, ενώ εκφράστηκε θετικά για την οικονομική πρόοδο της χώρας, επέκρινε όμως τη στασιμότητα στον πολιτικό διάλογο και την αργή πορεία των μεταρρυθμίσεων αναφορικά με την ενίσχυση του κράτους δικαίου και την Αστυνομία⁴⁰. Κατόπιν αυτών, ο υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, αρμόδιος για ευρωπαϊκά θέματα, Ντάνιελ Φριντ, διεμήνυσε στην πΓΔΜ ότι είναι προς το συμφέρον της να επιδιώξει την εξεύρεση λύσης στην εκκρεμότητα της ονομασίας της με την Ελλάδα πριν από τη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ, που θα πραγματοποιηθεί τον Απρίλιο του 2008 στο Βουκουρέστι⁴¹. Την στάση της Ντι Κάρλο από την πλευρά των ΗΠΑ επανέλαβε αργότερα, την 14 Νοεμβρίου 2007, και ο Νικόλας Μπερνς σε κατάθεσή του στο Κογκρέσο. Συγκεκριμένα, όπως ανέφερε, «οι ΗΠΑ θεωρούν ότι δεν μπορεί να παρεμποδιστεί η ένταξη των Σκοπίων στο ΝΑΤΟ, λόγω μη επίτευξης συμφωνίας για το όνομα, καθώς από μόνη της η διαφορά γύρω από αυτό το θέμα δεν μπορεί να αποτελέσει αιτία για τη μη είσοδο της χώρας σε αυτό»⁴². Την αισιοδοξία ότι είναι εφικτό να βρεθεί μία λύση, παρ' ότι είναι δύσκολη υπόθεση, εξέφρασε και ο Μάθιου Νίμιτς, ενώ δήλωνε ότι δεν κρίνει χρήσιμη στην

⁴⁰ Άρθρο της 09/10/2007 με τίτλο «Η επίλυση της ονομασίας της ΠΓΔΜ δεν συνδέεται με την ένταξη στο ΝΑΤΟ, λένε οι ΗΠΑ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=838769&IngDtrID=244>

⁴¹ Άρθρο της 19/10/2007 με τίτλο «Υπέρ των Σκοπίων οι ομαλές σχέσεις με την Ελλάδα, διαμηνύουν οι ΗΠΑ», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=841702&IngDtrID=244>

⁴² Άρθρο της 15/11/2007 με τίτλο «Ένσταση των ΗΠΑ σε βέτο για τα Σκόπια» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.kathimerini.gr/4Dcgi/4dcgi/_w_articles_civ_1100090_15/11/2007_249041

παρούσα φάση την κατάθεση νέας πρότασης για την επίλυση του θέματος με την ονομασία τη πΓΔΜ⁴³. Η Ελλάδα, ελπίζοντας ότι δεν θα αιφνιδιαστεί δυσάρεστα από τον κ. Νίμιτς, επιχείρησε να παίξει το blame game, στέλνοντας το μήνυμα ότι εφόσον έχει κάνει ένα βήμα πίσω, αποδεχόμενη σύνθετη ονομασία, θα πρέπει και τα Σκόπια να πράξουν αναλόγως, διαφορετικά θα πρέπει να χρεωθούν το αδιέξοδο⁴⁴. Τελικά στις 22 Οκτωβρίου 2007 ο κ. Νίμιτς ανακοίνωσε την επανεκκίνηση των διαπραγματεύσεων μεταξύ Αθήνας και Σκοπίων για το ζήτημα της ονομασίας, ενώ παρεμπιπτόντως απέσυρε προηγούμενα σχόλια και χαρακτηρισμούς του σε διεθνή μέσα για τον Μέγα Αλέξανδρο ως «αιμοσταγή κατακτητή», καταλήγοντας ότι αμφότερα τα μέρη έχουν δείξει ελκρινή επιθυμία να φθάσουν σε μία λύση. Στόχος του διεθνή μεσολαβητή κ. Νίμιτς κατά τις διαπραγματεύσεις των δύο μερών θα είναι, όπως δήλωσε σχετικά, να βολιδοσκοπήσει τις προθέσεις τους και έπειτα να διατυπώσει σχετική δήλωση για το αποτέλεσμα της συνάντησης⁴⁵, καθώς επίσης να προβεί σε συστάσεις, εφόσον κριθούν χρήσιμες για τη διαδικασία. Περαιτέρω, εξέφρασε την άποψη ότι θα ήταν σημαντικό να βρεθεί μία λύση στο ζήτημα της ονομασίας της πΓΔΜ πριν από τη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ, ο κ. Βαληνάκης όμως από

⁴³ Άρθρο της 08/10/2007 με τίτλο «Αντίδραση Μπακογιάννη σε δηλώσεις Νίμιτς για τον Μέγα Αλέξανδρο» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=838245&IngDtrID=244>

⁴⁴ Άρθρο της 22/10/2007 με τίτλο «Τελικός γύρος για Σκοπιανό» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ethnos.gr/print.asp?catid=5347&subid=20110&pubid=140186>

⁴⁵ Άρθρο της 23/10/2007 με τίτλο «Διαβουλεύσεις για το Σκοπιανό» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.skai.gr/print_article.php?id=63476

την πλευρά της Ελλάδας τόνισε για άλλη μία φορά ότι η αδιάλλακτη στάση που έχει τηρήσει η πΓΔΜ σχετικά με την ονομασία της «βλάπτει σοβαρά την υγεία των διεθνών σχέσεων» και ότι θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι «ο σύγχρονος κόσμος κινείται σε λογική αμοιβαιότητας προκειμένου να έχει η χώρα ισότιμη θέση σε αυτόν⁴⁶».

2.2.12. Σε συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν τον Οκτώβριο 2007 στην Ουάσιγκτον μεταξύ του Έλληνα Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Βαληνάκη και του ομολόγου του κ. Φριντ, καθώς και των Βοηθών Υφυπουργών Εξωτερικών κ. Ντι Κάρλο και κ. Μπρίζα, ο κ. Βαληνάκης τόνισε για άλλη μία φορά ότι «η αδιαλλαξία δεν μπορεί να οδηγήσει σε κανένα θετικό αποτέλεσμα». Επεσήμανε ότι «ο ρόλος της Ελλάδας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη είναι ένας ρόλος σταθερότητας και ασφάλειας για όλες τις χώρες της περιοχής», καθώς και ότι «παραμένει η προσήλωση της Ελλάδας στον στρατηγικό της στόχο, να μετατρέψει δηλαδή τα Βαλκάνια σε μία ευρωπαϊκή γειτονιά». Διευκρίνισε ωστόσο ότι «για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει όλες οι ενδιαφερόμενες προς ένταξη στο ΝΑΤΟ ή στην ΕΕ χώρες να προχωρήσουν στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις στην πολιτική τους, να υλοποιήσουν τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει στη βάση των αρχών της ΕΕ και του ΝΑΤΟ και να εκπληρώσουν τα συγκεκριμένα κριτήρια και προαπαιτούμενα που έχουν τεθεί⁴⁷». Στο ίδιο ύφος

⁴⁶ Άρθρο της 23/10/2007 με τίτλο «Λύση για την ονομασία της πΓΔΜ προ της Συνόδου του ΝΑΤΟ ζητά ο Μάθιου Νίμιτς» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?ingEntityID=842565&IngDtrID=244>

⁴⁷ Άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή της 04/10/2007 με τίτλο «Βαληνάκης: Η Ελλάδα δεν κάνει εκπτώσεις» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

κινήθηκε και η ελληνίδα Υπουργός Εξωτερικών, κα Μπακογιάννη, η οποία διευκρίνισε ότι «εκκίνηση της Ελλάδας είναι να μην υπάρχει στην ονομασία της πΓΔΜ το όνομα Μακεδονία ή παράγωγό του»⁴⁸. Στο περιθώριο δε της συνεδρίασης του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων στο Λουξεμβούργο που πραγματοποιήθηκε τον ίδιο μήνα και σε συναντήσεις που είχε η κα Μπακογιάννη με τον κ. Σολάνα, ο τελευταίος δήλωσε ότι «ήλθε η ώρα να βρεθεί λύση», ενώ κα Μπακογιάννη σημείωσε ότι «η Ελλάδα βασίζεται στην κοινοτική αλληλεγγύη»⁴⁹.

2.2.13. Ο κ. Μιλοσόσκι απάντησε στα αυστηρά μηνύματα της κας Μπακογιάννη με ειρωνικό τρόπο, πραγματοποιώντας σχετικές συστάσεις αναφορικά με την ελληνική κυβερνητική σταθερότητα, και κάλεσε την Ελλάδα να αλλάξει στάση και να αποδεχθεί την πραγματικότητα της συνταγματικής ονομασίας της χώρας του, καθώς, όπως σημείωσε, «καμία άλλη χώρα στον κόσμο δεν έχει πρόβλημα με την ονομασία αυτή». Τόνισε δε ότι η συνταγματική ονομασία της «Δημοκρατίας της Μακεδονίας» αποτελεί παράγοντα σταθερότητας για τη χώρα του και συμπλήρωσε ότι η

http://www.katimerini.gr/4Dcgi/4dcgi/_w_articles_kathremote_10_04/10/2007_206535

⁴⁸ Άρθρο της 14/10/2007 με τίτλο «Σύνθετη ονομασία ή βέτο διαμηνύει η Ντόρα Μπακογιάννη στην ΠΓΔΜ», σελ. 1, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?ingEntityID=839900&ingDtrID=244>

⁴⁹ Άρθρο της 15/10/2007 με τίτλο «Συνάντηση Μπακογιάννη-Σολάνα εν όψει εξελίξεων στο θέμα της ΠΓΔΜ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=840203&IngDtrID=244>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

σταθερότητα αυτή είναι χρήσιμη και για την Ελλάδα⁵⁰. Περαιτέρω, αναφορικά με τη θέση της Ελλάδας ως προς το ΕΣΟΑΒ δήλωσε ότι αναμένει την εφαρμογή του παραπάνω σχεδίου από την ελληνική πλευρά. Ως προς το τελευταίο ζήτημα, ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών, Γιώργος Κουμουτσάκος, διευκρίνισε ότι οι όποιες καθυστερήσεις στην εφαρμογή του σχεδίου αυτού οφείλονται σε παράγοντες που αφορούν στη λήπτρια χώρα (πΓΔΜ) και υπενθύμισε τη ζωτική σημασία που έχει για την οικονομία της πΓΔΜ η ελληνική επενδυτική παρουσία⁵¹. Όμως ο κος Μιλοσόσκι σκλήρυνε ακόμα περισσότερο τη στάση του και δεν δίστασε να διαμηνύσει στην Αθήνα «*Βάλτε βέτο, δεν αλλάζουμε όνομα!*», καθόσον όπως δήλωνε σχετικά «*δεν υπάρχει μεγαλύτερο κόστος για μία χώρα από την εθνική της ταυτότητα και τη συνταγματική της ονομασία*» ενώ σημείωνε ότι «*η διαπραγμάτευση θα γίνει για την ονομασία με την οποία η Ελλάδα -και μόνον αυτή- θα μας αποκαλεί*», επισημαίνοντας την ύπαρξη αποκλειστικά και μόνον διμερούς διάστασης στο θέμα αυτό και όχι διεθνούς⁵².

⁵⁰ Μελέτης Ν., Δαράτος Γ. 16/10/2007. Άρθρο στην εφημερίδα ΕΘΝΟΣ με τίτλο «*Ειρωνεία για το βέτο*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.ethnos.gr/print.asp?catid=5347&subid=20110&pubid=138908>

⁵¹ Άρθρο της 19/10/2007 με τίτλο «*Υπέρ των Σκοπίων οι ομαλές σχέσεις με την Ελλάδα, διαμηνύουν οι ΗΠΑ*», που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=841702&IngDtrID=244>

⁵² Άρθρο της 20/10/2007 με τίτλο «*Βάλτε βέτο, δεν αλλάζουμε όνομα, διαμηνύει στην Αθήνα ο ΥΠΕΞ της ΠΓΔΜ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=841714&IngDtrID=244>

2.2.14. Στα παραπάνω η κα Μπακογιάννη απάντησε ότι «η Ελλάδα δεν έχει καμιά ανάγκη ούτε να σηκώσει τους τόνους ούτε να προχωρήσει σε προκλητικές δηλώσεις. Για τη σκοπιανή ηγεσία υπάρχει ένα πολύ συγκεκριμένο διακόβευμα: από τη μια μεριά η θετική προσέγγιση, η αποδοχή του θετικού μηνύματος της χώρας μας, η ευρωατλαντική προοπτική της και η οικονομική και περιφερειακή σταθερότητα. Από την άλλη μεριά μπορεί να μείνει πιστή στην αδιαλλαξία της⁵³». Ακολούθησαν πάλι δηλώσεις του κ. Μιλοσόσκι ο οποίος χαρακτήρισε ως «στρατηγική των παράλογων ηττημένων την απόφαση για βέτο» και άφησε να εννοηθεί ότι σε περίπτωση ελληνικού βέτο στην είσοδο της πΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, η Ελλάδα θα έχει καταγγείλει την Ενδιάμεση Συμφωνία και τα Σκόπια θα έχουν εναλλακτικό πλάνο, που θα τους παρέχει το δικαίωμα να προχωρήσουν στην εφεδρική τους στρατηγική, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα “το τέλος του παιχνιδιού” με το όνομα, ενώ θα προσφύγουν στα ΗΕ, ζητώντας την αναγνώριση της συνταγματικής τους ονομασίας⁵⁴.

2.2.15. Κατά την ορισθείσα συνάντηση της 01 Νοεμβρίου 2007 στη Νέα Υόρκη, εκπρόσωπος από την πλευρά της Ελλάδας ορίστηκε ο πρέσβης

⁵³ Άρθρο της 29/10/2007 με τίτλο «Αδιαλλαξία ή ευρωατλαντική προοπτική οι επιλογές της πΓΔΜ απαντά η Αθήνα» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=844095&IngDtrID=244>

⁵⁴ Άρθρο της 29/10/2007 με τίτλο «Στρατηγική των παράλογων ηττημένων το βέτο δηλώνει ο ΥΠΕΞ της πΓΔΜ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=844013&IngDtrID=244>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

Αδαμάντιος Βασιλάκης, ενώ από την πλευρά της πΓΔΜ ο κ. Ντιμιτρόφ⁵⁵. Η συνάντηση που διήρκησε δυόμιση ώρες και πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του Μάθιου Νίμιτς, ήταν σε καλό κλίμα, σύμφωνα με τις δηλώσεις των τριών αντρών. Τόσο ο κ. Νίμιτς όσο και οι πρέσβεις κ. Βασιλάκης και κ. Ντιμιτρόφ δήλωσαν ότι η συνάντηση «ήταν έντιμη». Η εισήγηση του κ. Νίμιτς, όπως δήλωνε ο ίδιος, δεν θα συμπεριλάβει μία πρόταση για την ονομασία της πΓΔΜ, αλλά κριτήρια, βάσει των οποίων θα πρέπει να καταλήξουν σε λύση οι δύο πλευρές. Ο κ. Νίμιτς ανέφερε ότι έδωσε στους δύο συνομιλητές του εισηγήσεις σχετικά με τα κριτήρια στο θέμα της ονομασίας ώστε να μελετηθούν από τις δύο πλευρές. Ο κ. Βασιλάκης μετά το πέρας της συνάντησης, σε σχετική ερώτηση δημοσιογράφου, τόνιζε ότι *«δε νομίζω ότι δεν υπάρχει καμία απολύτως σύμπτωση απόψεων, το σίγουρο όμως είναι ότι και οι δύο επιθυμούμε την εύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης»*. Ερωτηθείς δε αν η συνάντηση αυτή είχε κάτι διαφορετικό από τις προηγούμενες, ο κ. Βασιλάκης ανέφερε ότι *«είχε βελτιώσεις»*, υπογραμμίζοντας ότι *«και οι δυο θέλουν να βρουν λύση»*. Από την πλευρά του ο κ. Ντιμιτρόφ υπογράμμιζε ότι *«βλέπουμε το όνομα ως μέσο για την αναγνώριση της εθνικής μας ταυτότητας, αλλά και εγγύηση της σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή. Είμαστε ευέλικτοι αναφορικά με τη διμερή επικοινωνία με την Ελλάδα, αλλά θα επιμείνουμε στη θέση μας για το όνομα, καθώς*

⁵⁵ Άρθρο της 22/10/2007 με τίτλο «Χωρίς νέα πρόταση ο Νίμιτς προσκαλεί Αθήνα και Σκόπια σε διαπραγματεύσεις», σελ. 1, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=842167&IngDtrID=244>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

έχουμε το δικαίωμα το συνταγματικό μας όνομα να χρησιμοποιείται διεθνώς⁵⁶». Την επόμενη μέρα, 2 Νοεμβρίου 2007, ο Νικόλα Γκρούεφσκι δήλωνε ότι «υπάρχει ένα σημείο το οποίο εμείς οριστικά δεν μπορούμε να το αποδεχτούμε. Το σημείο αυτό αναφέρει ότι η Δημοκρατία της Μακεδονίας θα έπρεπε να αποδεχτεί όνομα για διεθνή χρήση, το οποίο είναι διαφορετικό από το συνταγματικό της όνομα. Το σημείο αυτό που περιέχεται στο προσχέδιο-κείμενο είναι απορριπτικό για τη Δημοκρατία της Μακεδονίας και δεν δυνάμεθα να συνομιλούμε για αυτό⁵⁷». Σε περίπτωση δε ενδεχόμενου ελληνικού βέτο σχετικά με την ένταξή τους στο ΝΑΤΟ, τα Σκόπια απείλησαν με καταγγελία της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995, ενώ διευκρίνισαν ότι σε περίπτωση που βρεθούν στο δίλημμα να επιλέξουν την ένταξή τους στο ΝΑΤΟ με αλλαγή της ονομασίας τους ή την αναβολή της ένταξης τους σε αυτό, θα επιλέξουν τη διαφύλαξη της συνταγματικής τους ονομασίας⁵⁸.

2.2.16. Την ίδια περίοδο η μόνιμη αντιπρόσωπος των ΗΠΑ στη Συμμαχία Βικτόρια Νούλαντ, μετά από συνάντηση που πραγματοποίησε με τον πρόεδρο της πΓΔΜ, Μπράνκο Τσερβενκόφσκι, διαπίστωνε ότι περιήλθε σε τέλμα -παρά τη σημαντική πρόοδο των τελευταίων μηνών- η υλοποίηση των

⁵⁶Άρθρο της 01/11/2007 με τίτλο «κριτήρια για την ονομασία της πΓΔΜ έδωσε στις δύο πλευρές ο Μάθιου Νίμιτς» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=845302&IngDtrID=244>

⁵⁷Άρθρο της 04/11/2007 με τίτλο «Προβληματίζει τα Σκόπια το ενδεχόμενο ελληνικού βέτο στο ΝΑΤΟ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=846070&IngDtrID=244>

⁵⁸ Άρθρο της 05/11/2007 με τίτλο «Πορετός διαβουλεύσεων και επαφών για το θέμα της ονομασίας της πΓΔΜ», σελ. 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=84634&IngDtrID=244>

απαραίτητων μεταρρυθμίσεων για την ένταξη της πΓΔΜ στο ΝΑΤΟ. Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του προέδρου της πΓΔΜ, η κα Νούλαντ τόνισε ότι «οι ΗΠΑ υποστηρίζουν τις προσπάθειες της πΓΔΜ αλλά ότι η χώρα έχει μείνει πίσω σε σχέση με άλλες, αναφορικά προς αυτήν την κατεύθυνση». Κατά την αντιπρόσωπο, «η πΓΔΜ έρχεται τρίτη στις τρεις υποψήφιες χώρες για ένταξη στο ΝΑΤΟ». Συμπλήρωνε δε ότι «η πΓΔΜ πρέπει σύντομα να εκπληρώσει τα κριτήρια για να προσκληθεί στη σύνοδο του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι τον Απρίλιο του 2008». Στα παραπάνω, η πΓΔΜ δια του Μπράνκο Τσερβενκόφσκι δήλωνε ότι «η Μακεδονία είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της⁵⁹».

2.2.17. Στα πλαίσια της αναζήτησης συμμάχων και καθώς ανέκαθεν οι σχέσεις μεταξύ πΓΔΜ και Τουρκίας ήταν ιδιαίτερα καλές –ίσως λόγω της αντιπαράθεσής τους απέναντι σε έναν κοινό “αντίπαλο”, όπως είναι η Ελλάδα- αντιπροσωπεία από τα Σκόπια κατέφτασε στις 14 Νοεμβρίου 2007 στο αεροδρόμιο της Τύμπου, με στόχο τη σύσφιγξη των σχέσεων με το ψευδοκράτος της κατεχόμενης πλευράς της Κύπρου. Επικεφαλής της αντιπροσωπείας ήταν ο πρώην πρωθυπουργός της πΓΔΜ και νυν πρόεδρος του Πρακτορείου Εξωτερικών Επενδύσεων της πΓΔΜ Νικόλα Κλούσεβ, ο οποίος μετά τη συνάντησή του με τον «Υπουργό Εξωτερικών» του ψευδοκράτους, Τουργκάι Αβτζί, δήλωνε ότι «οι δύο χώρες μπορούν να συνεργαστούν περαιτέρω βάσει και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν από

⁵⁹ Άρθρο της 08/11/2007 με τίτλο «Η ΠΓΔΜ έχει μείνει πίσω στις μεταρρυθμίσεις για την ένταξη στο ΝΑΤΟ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=847484&IngDtrID=244>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

συγκεκριμένη χώρα». Αν και η αφορμή για την επίσκεψη ήταν η συμμετοχή της αντιπροσωπείας της πΓΔΜ στις εκδηλώσεις για την επέτειο ανακήρυξης του τουρκοκυπριακού ψευδοκράτους, ο κ. Κλούσεβ συζήτησε τρόπους συνεργασίας της πΓΔΜ με το παράνομο κατοχικό καθεστώς, αναφέροντας ότι η σχέση αυτή θα μπορούσε να ξεκινήσει από τον αθλητισμό και το εμπόριο. Την αντιπροσωπεία της πΓΔΜ δέχθηκε και ο «πρωθυπουργός» του κατοχικού καθεστώτος Φερντί Σογέρ, ο οποίος εξέφρασε την ευαρέσκειά του, καθόσον «η αντιπροσωπεία της Μακεδονίας», όπως την αποκάλεσε, «επισκέφθηκε το κράτος» του, ενώ ο κ. Κλούσεβ ανέφερε μεταξύ άλλων ότι «υπάρχουν ομοιότητες μεταξύ του λαού της πΓΔΜ και των Τουρκοκυπρίων⁶⁰».

2.2.18. Κατόπιν των ανωτέρω, στα μέσα Νοεμβρίου 2007 πραγματοποιήθηκε στην Αμερικανική Βουλή των Αντιπροσώπων σχέδιο ψηφίσματος, το οποίο συγκέντρωνε τις υπογραφές σχεδόν του ¼ των μελών της, εκφράζοντας τη θέση ότι «η πΓΔΜ θα πρέπει να λάψει να προβαίνει σε ενέργειες που παραβιάζουν τις προβλέψεις της Ενδιάμεσης Συμφωνίας». Από τα 101 μέλη που υπέγραψαν το σχέδιο τα 79 ανήκαν στο Δημοκρατικό Κόμμα, ενώ τα 22 στο Ρεπουμπλικανικό. Στο πλαίσιο αυτό, το σχέδιο καλούσε την πΓΔΜ να σεβαστεί και να εφαρμόσει τις πρόνοιες του άρθρου 7 της ως άνω Συμφωνίας αποθαρρύνοντας τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς της χώρας από το να

⁶⁰ Άρθρο της 14/11/2007 με τίτλο «Σύσφιγξη σχέσεων με το ψευδοκράτος της Κύπρου επιδιώκουν τα Σκόπια» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.kathimerini.gr/4Dcgi/4dcgi/_w_articles_kathremote_1_14/11/2007_212010

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

προβαίνουν σε προπαγανδιστικές δραστηριότητες που υποθάλπουν εχθρικά και αλυτρωτικά συναισθήματα εναντίον τόσο της Ελλάδας όσο και της ιστορίας της. Περαιτέρω, καλούσε την πΓΔΜ να εργαστεί από κοινού με τα ΗΕ αλλά και με την Ελλάδα, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της πολιτικής του ΟΗΕ και των Η.Π.Α. που είναι η εξεύρεση μίας αμοιβαίως αποδεκτής λύσης στο ζήτημα του ονόματός της. Ειδική αναφορά έγινε στα εγχειρίδια της Στρατιωτικής Ακαδημίας της πΓΔΜ, καθώς και στην πρόσφατη μετονομασία του διεθνούς αεροδρομίου των Σκοπίων σε «Μέγας Αλέξανδρος». Αναφορικά δε με τα παραπάνω, το σχέδιο ζητούσε από την πΓΔΜ να αναθεωρήσει τα σχολικά και μη εγχειρίδιά της, αλλά και τους σχετικούς γεωγραφικούς χάρτες της ευρύτερης περιοχής. Παρά το γεγονός ότι το σχέδιο αυτό δεν αποτελεί δεσμευτικό κείμενο για την πΓΔΜ, αξίζει να σημειωθεί η πολιτική και η συμβολική του σημασία, καθόσον εκ των 816 συνολικών ψηφισμάτων που έχουν μέχρι σήμερα υποβληθεί στο 110^ο Κογκρέσο των ΗΠΑ, μόνο τρία ακόμα, πλην του παρόντος σχεδίου, που αφορούν σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, έχουν συγκεντρώσει υπογραφές άνω των 100 μελών του στον αριθμό: το πρώτο αφορούσε στη γενοκτονία του Νταρφούρ, το δεύτερο στην ιαπωνική πολιτική κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και το τρίτο στη γενοκτονία των Αρμενίων⁶¹.

⁶¹ Άρθρο της 19/11/2007 με τίτλο «Σχέδιο ψηφίσματος κατά της συμπεριφοράς της πΓΔΜ από 101 βουλευτές» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=850448&IngDtrID=244>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

2.2.19 Στις αρχές Δεκεμβρίου 2007 πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις μεταξύ του Κωνσταντίνου Καραμανλή, της Ντόρας Μπακογιάννη και του Μάθιου Νίμιτς. Εκεί συμφώνησαν την εντατικοποίηση των συνομιλιών για την επίλυση του θέματος της ονομασίας της πΓΔΜ και την εκκίνηση ενός νέου γύρου διμερών επαφών σε Αθήνα και Σκόπια, με την πρώτη επαφή να πραγματοποιηθεί στα Σκόπια. Συγκεκριμένα, ορίστηκε να πραγματοποιηθεί συνάντηση στα Σκόπια εντός του Ιανουαρίου 2008 υπό τον Υπουργό Εξωτερικών της πΓΔΜ, κ. Μιλοσόσκι, με τη συμμετοχή των δύο διαπραγματευστών, κ. Βασιλάκη και κ. Ντιμιτρόφ, παρουσία του κ. Νίμιτς. Ο τελευταίος δε ανέφερε ότι *«καμία από τις δύο πλευρές δεν αρνήθηκε να συζητήσει τις ιδέες που έχει καταθέσει, κάτι που θεωρεί θετικό, όπως και την αποδοχή της πρότασης να πραγματοποιηθεί η παραπάνω συνάντηση στις αρχές του χρόνου, πρώτα στα Σκόπια και εν συνεχεία στην Αθήνα»*, ενώ αναφερόμενος στην ενδιάμεση συμφωνία τόνισε ότι *«αν και άκουσε διαφορετικές ερμηνείες, δεν άκουσε καμία πλευρά να την αμφισβητεί»*. Η ελληνική πλευρά υπογράμμισε ότι *«η διαπραγμάτευση έχει χρονικό ορίζοντα μέχρι την ημέρα που η πΓΔΜ δεχθεί τυχόν πρόσκληση από το ΝΑΤΟ⁶²»*.

2.2.20. Παρά το γεγονός ότι μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί μία αμοιβαία συμφωνία μεταξύ Ελλάδος και πΓΔΜ, η κυβέρνηση της πΓΔΜ διακηρύσσει διαρκώς ότι περισσότερες από 120 χώρες, ανάμεσα στις οποίες η Βουλγαρία, η

⁶² Άρθρο της 05/12/2007 με τίτλο «Νέος γύρος επαφών Αθήνα-Σκοπίων για την ονομασία από τον Ιανουάριο» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://ww.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=854940IngDtrID=244>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

Τουρκία, η Ρωσία, η Κίνα, οι ΗΠΑ⁶³ και ο Καναδάς, έχουν ήδη αναγνωρίσει τη χώρα με το συνταγματικό της όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας» το οποίο, όπως η ίδια διατείνεται συνεχώς, χρησιμοποιεί αδιάλειπτα στις διεθνείς διμερείς της σχέσεις⁶⁴.

2.3. Προοπτική ένταξης στην Ε.Ε.-Ρόλος της Ελλάδος

2.3.1. Η κυβέρνηση της πΓΔΜ υπέβαλε αίτηση ένταξης της στην ΕΕ στις 22 Μαρτίου 2004. Η ΕΕ από την πλευρά της παρέμεινε και παραμένει μέχρι σήμερα προσηλωμένη στην υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων στη χώρα αυτή βάσει των προϋποθέσεων της ΔΣΣ, που τέθηκε σε ισχύ στις 1 Απριλίου 2004 και της Συμφωνίας της Οχρίδας. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ έχει λάβει διάφορα μέτρα συνεργασίας με την πΓΔΜ μεταξύ των οποίων ήταν η από το Μάρτιο μέχρι το Δεκέμβριο 2003 πραγματοποίηση στην περιοχή της πΓΔΜ της στρατιωτικής επιχείρησης Concordia, ενώ στις 15 Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου ξεκίνησε το έργο της η αστυνομική επιχείρηση Proxima. Επίσης έχει υιοθετήσει την από τον Ιανουάριο 2004 “κοινή δράση” των κρατών μελών για την απαγόρευση χορήγησης θεωρήσεων (visa ban) σε άτομα που

⁶³Άρθρο της 04/11/04 με τίτλο «Αιφνίδια αναγνώριση της ΠΓΔΜ ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας» από την Ουάσινγκτον» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/new/print.asp?IngEntityID=577710&IngDtrID=244>

⁶⁴Άρθρο της 20/09/2007 με τίτλο «Ο Καναδάς αναγνώρισε την ΠΓΔΜ ως Μακεδονία» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.laosvolos.blogspot.com/2007/09/blog-post_20.html

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

υπονομεύουν τη Συμφωνία της Οχρίδας, μέτρο το οποίο αφορούσε τότε συγκεκριμένα 12 άτομα⁶⁵.

2.3.2. Η Σύνοδος Κορυφής ΕΕ - Δυτ. Βαλκανίων της Θεσσαλονίκης τον Ιούνιο 2003 προσέφερε στην ΕΕ μία εξαιρετική ευκαιρία να στείλει ένα διπλό μήνυμα στις χώρες της περιοχής των Δυτικών Βαλκανίων: α) να διατηρήσουν την ευρωπαϊκή τους προοπτική ως εν δυνάμει υποψήφιος προς ένταξη στην ΕΕ και β) να συνειδητοποιήσουν ότι ο δρόμος τους προς την Ευρώπη εξαρτάται από τις δικές τους επιδόσεις και προόδους στις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις. Στο πλαίσιο αυτό επιβεβαίωσε την απεριφραστη υποστήριξη της προς την ευρωπαϊκή προοπτική των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων. Η προετοιμασία για την ενσωμάτωση στις ευρωπαϊκές δομές και η προσχώρηση τελικά στην ΕΕ, μέσω της υιοθέτησης ευρωπαϊκών προτύπων, ετέθη έτσι ως μία μεγάλη μελλοντική πρόκληση. Η πρόοδος κάθε χώρας - και της πΓΔΜ - προς την ΕΕ ορίστηκε ώστε να εξαρτηθεί από την ιδιαίτερη ικανότητα εκάστης να ανταποκριθεί στα κριτήρια της Κοπεγχάγης, καθώς και στους όρους που είχαν τεθεί για τη ΔΣΣ και είχαν επιβεβαιωθεί στην τελική δήλωση της Διάσκεψης Κορυφής του Ζάγκρεμπ το Νοέμβριο 2000⁶⁶.

⁶⁵ Υπουργείο Εξωτερικών. «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 1, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.old.mfa.gr/print/greek/foreign_policy/europe_southeastern/balkans/fyrom.html

⁶⁶ Υπουργείο Εξωτερικών. «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*», σελ. 1, 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.old.mfa.gr/print/greek/foreign_policy/europe_southeastern/balkans/fyrom.html

2.3.3. Το Νοέμβριο του 2005 η Commission κατέθεσε την έκθεσή της με την οποία εισηγήθηκε στο Συμβούλιο να χορηγηθεί στην πΓΔΜ καθεστώς υποψήφιας χώρας για ένταξη στην ΕΕ. Παράλληλα, όμως, έθιξε και το πρόβλημα του ονόματος, ζητώντας να εξευρεθεί ταχέως [*rapidly*] «μέσω διαπραγματεύσεων κοινά αποδεκτή λύση προς το συμφέρον της περιφερειακής συνεργασίας και των καλών γειτονικών σχέσεων». Άλλωστε, κατά κοινή ομολογία, το πρόβλημα του ονόματος ήταν και παραμένει διφυές. Ως διεθνές εμφανίζεται να αποσταθεροποιεί την ασφάλεια και την καλή γειτονία στην ευρύτερη περιοχή της νότιας Βαλκανικής, εμπλέκοντας και το διεθνή παράγοντα (ΟΗΕ, ΕΕ, ΗΠΑ). Ως εσωτερικό ελληνικό εκδηλώνεται κυρίως ως πρόβλημα άμυνας του ελληνικού λαού, ιδιαίτερα των Μακεδόνων, οι οποίοι αποτελούν το ¼ των κατοίκων αυτής της χώρας⁶⁷.

2.3.4. Σύμφωνα με τη θέση της πΓΔΜ, πρωταρχικός στόχος της ήταν ανέκαθεν να ικανοποιήσει πλήρως τα κριτήρια ένταξης της στην ΕΕ, ώστε να είναι έτοιμη για υποψηφιότητα μέχρι το 2010. Ήδη, όπως υποστηρίζει ο σημερινός υπουργός εξωτερικών της χώρας Αντώνιο Μιλοσόσκι, «υπάρχει γρήγορη ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός και μάλιστα με πιο ταχείς ρυθμούς συγκριτικά με το μέσο όρο της ΕΕ, ακολουθώντας την προσέγγιση της οικονομικής ανάπτυξης «one stop shop». «Στόχος σήμερα της πΓΔΜ», όπως αναφέρει «είναι να οικοδομήσει το πιο ανταγωνιστικό φορολογικό σύστημα στην Ευρώπη και το πιο θελκτικό

⁶⁷ Κωφός Ε. 08/12/2005. «Πρόσφατες Εξελίξεις και Προοπτικές Επίλυσης της Διαφοράς για το όνομα». Δημόσια συζήτηση με θέμα «Οι σχέσεις μας με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές για το μέλλον», σελ. 1, από το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.

επιχειρηματικά περιβάλλον». «Ήδη», όπως υποστηρίζει ο κ. Μιλοσόκι, «διεξάγονται αλλαγές στο δικαιοδοτικό σύστημα, καθώς εναρμονίζεται η νομοθεσία της χώρας με αυτήν της ΕΕ». «Άλλωστε», όπως τονίζει, «μία ημερομηνία έναρξης διαπραγματεύσεων ένταξης της στην ΕΕ, αποτελεί ένα αποτέλεσμα win-win για όλους»⁶⁸. Την παραπάνω άποψη εξέφρασε και ο πρωθυπουργός της Σλοβανίας, Janez Jansa, ο οποίος με σχετική επιστολή του στην ΕΕ εξέφρασε τη βούληση προώθησης της ανάγκης ένταξης των Βαλκανικών χωρών στην ΕΕ κατά την προεδρία του, από τον Ιανουάριο μέχρι τον Ιούλιο του 2008. Μεταξύ άλλων τόνισε ότι η «Μακεδονία αξίζει περαιτέρω υποστήριξη» και ότι «οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τα Σκόπια θα πρέπει να ξεκινήσουν άμεσα»⁶⁹.

2.3.5. Στο πλαίσιο αυτό τον Οκτώβριο 2007 σε συνάντηση που είχαν στις Βρυξέλλες ο πρόεδρος της χώρας Μπράνκο Τσερβένκοφσκι και ο επικεφαλής για θέματα της ΚΕΠΠΑ Χαβιέρ Σολάνα, συζητήθηκε η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην ΕΕ. Μετά το πέρας της συνάντησης ο κ. Σολάνα σε δηλώσεις του χαιρέτησε τη δέσμευση και την αποφασιστικότητα της κυβέρνησης της πΓΔΜ για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων στο εσωτερικό της. Παράλληλα, αναφορικά με ενδεχόμενες αντιδράσεις από την πλευρά της Ελλάδας⁷⁰

⁶⁸ Milososki A. 26/03/2007. «*Comment Balkan enlargement is EU birthday test*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.euobserver.com/?aid=23764>

⁶⁹ Vucheva E. 01/10/2007. «*Slovenian EU presidency to push for further Balkan integration*», σελ. 1, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.euobserver.com/9/24880>

⁷⁰ Μελέτης Ν., Δαράτος Γ. 16/10/2007. Άρθρο στην εφημερίδα ΕΘΝΟΣ με τίτλο «*Ειρωνεία για το βέτο*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

σχετικά με το θέμα της ονομασίας της πΓΔΜ, δήλωσε ότι τα βέτο δεν του αρέσουν⁷¹! Τόνισε όμως ότι «η Ελλάδα θα έχει την αλληλεγγύη της ΕΕ!».

2.3.6. Την ανάγκη να καταβληθούν νέες προσπάθειες με εποικοδομητική προσέγγιση για την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης, μέσα από διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα των ΗΕ για το θέμα της ονομασίας της πΓΔΜ, επεσήμανε τόσο η ετήσια έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πΓΔΜ όσο και το κείμενο της στρατηγικής για τη διεύρυνση της ΕΕ, που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 6 Νοεμβρίου 2007 στις Βρυξέλλες. Όσον αφορά στην ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ, στα συμπεράσματα του κειμένου της Στρατηγικής για τη διεύρυνση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωνε ότι «έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος σε ό,τι αφορά την πορεία των μεταρρυθμίσεων, θα πρέπει όμως να επιταχυνθεί», ενώ σημείωνε ότι «δεν ικανοποιείται το αίτημα της κυβέρνησης πΓΔΜ για τη χορήγηση ημερομηνίας έναρξης των διαπραγματεύσεων ένταξης της στην ΕΕ»⁷².

2.3.7. Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με το κείμενο με τίτλο «Στρατηγική Διεύρυνσης και Βασικές Προκλήσεις για το 2007-2008» η εξεύρεση λύσης στο θέμα της ονομασίας της πΓΔΜ στο πλαίσιο των ΗΕ, με βάση τα ψηφίσματα του

<http://www.ethnos.gr/print.asp?catid=5347&subid=20110&pubid=138908>

⁷¹ Άρθρο της 03/10/2007 με τίτλο «Δεν μου αρέσουν τα βέτο λέει ο Σολάνα για την ένταξη της ΠΓΔΜ στην ΕΕ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=837086&IngDtrID=244>

⁷² Άρθρο της 05/11/2007 με τίτλο «Πορετός διαβουλεύσεων και επαφών για το θέμα της ονομασίας της πΓΔΜ», σελ. 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=84634&IngDtrID=244>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

Συμβουλίου Ασφαλείας 817/93 και 845/93, θα συνέβαλε στην περιφερειακή συνεργασία και τις σχέσεις καλής γειτονίας. Παράλληλα επισημάνθηκε ότι «θα πρέπει να αποφεύγονται πράξεις οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τις σχέσεις καλής γειτονίας, καθώς οι σχέσεις των δύο χωρών έχουν επηρεαστεί από το θέμα της ονομασίας» και διαπιστώθηκε ότι «καμία πρόοδος δεν έχει σημειωθεί στο πλαίσιο αυτό». Σύμφωνα με την έκθεση, «η μετονομασία του αεροδρομίου των Σκοπίων σε Μέγας Αλέξανδρος θεωρήθηκε στην Ελλάδα ως πρόκληση, αντίθετα με την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995». Αναφέρθηκε ακόμη ότι «οι σχέσεις της πΓΔΜ με την Ελλάδα είναι στενές και καλύπτουν πολλούς τομείς, κυρίως τον οικονομικό καθώς και τις απευθείας ξένες επενδύσεις», ενώ επισημάνθηκε θετικά «η απόφαση της κυβέρνησης της πΓΔΜ να επιτρέπει στους Έλληνες να μεταβαίνουν στη χώρα με την επίδειξη της αστυνομικής τους ταυτότητας, προκειμένου να διευκολυνθεί η διασυνοριακή διακίνηση των προσώπων». Ζητήθηκε όμως «περαιτέρω επιτάχυνση των πολιτικών μεταρρυθμίσεων και βελτίωση της κοινοβουλευτικής δραστηριότητας (υπό το φως των πρόσφατων γεγονότων στη βουλή των Σκοπίων με τα κόμματα της αλβανικής μειονότητας), της δικαιοσύνης και της δημόσιας διοίκησης». Όπως σημειώθηκε, «οι εντάσεις και τα προβλήματα που έχουν διαπιστωθεί στην επίτευξη εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ των πολιτικών φορέων της πΓΔΜ υπονομεύουν την αποτελεσματική λειτουργία των πολιτικών θεσμών και την προώθηση των μεταρρυθμίσεων με αποτέλεσμα», όπως υποστηρίχτηκε από το εκτελεστικό όργανο της Κοινότητας, «οι μεσοπρόθεσμες προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης της πΓΔΜ με την ΕΕ να έχουν μερικώς μόνο εκπληρωθεί». Υπογραμμίστηκε δε «η ανάγκη να υπάρξει αυξημένη διοικητική αποτελεσματικότητα σε τομείς όπως η λειτουργία της αστυνομίας, η φύλαξη των συνόρων, η πολιτική

ασύλου και μετανάστευσης» και επισημάνθηκε ότι «το οργανωμένο έγκλημα παραμένει ένα ζήτημα που προκαλεί ανησυχία». Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε επίσης στην πάταξη της διαφθοράς. Σε ότι αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην προστασία των μειονοτήτων η έκθεση επεσήμανε ότι «σε γενικές γραμμές η κατάσταση έχει βελτιωθεί πλην όμως θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την οικοδόμηση μεγαλύτερης εμπιστοσύνης μεταξύ των διαφόρων εθνοτήτων». Περιορισμένη πρόοδο ωστόσο διαπίστωσε σε ότι αφορά στους Ρομά, οι οποίοι εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσμενείς συνθήκες διαβίωσης και διακρίσεις κυρίως σε τομείς όπως η παιδεία, η κοινωνική προστασία, η υγεία, η στέγαση και η απασχόληση. Σε ότι αφορά τέλος στα οικονομικά κριτήρια, η έκθεση εκτίμησε ότι «η πΓΔΜ έχει σημειώσει πρόοδο κάνοντας περαιτέρω βήματα για τη θέσπιση μιας λειτουργικής οικονομίας της αγοράς»⁷³, ενώ σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «η οικονομία της πΓΔΜ χαρακτηρίστηκε τον τελευταίο χρόνο από υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης με τη διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας και την προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων»⁷⁴.

2.3.8 Ο αρμόδιος επίτροπος για τη διεύθυνση Όλι Ρεν ανέφερε ότι «η εκκρεμότητα ανάμεσα στην Αθήνα και τα Σκόπια έχει πλέον καταστεί μακροχρόνια» και εξέφρασε την ελπίδα να «υπάρξει σύντομα φως στην άκρη του τούνελ».

Ερωτηθείς πότε θα μπορούσαν να αρχίσουν οι επίσημες διαπραγματεύσεις

⁷³ Άρθρο της 06/11/2007 με τίτλο «Διάλογο για το όνομα της ΠΓΔΜ και αποφυγή προκλήσεων ζητά στην έκθεσή της η Κομισιόν» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in/news/print.asp?IngEntityID=846604&IngDtrID=244>

⁷⁴ Άρθρο της 01/11/2007 με τίτλο «Όχι εισπράττει η πΓΔΜ από την Κομισιόν για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=846601&IngDtrID=245>

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

για την ένταξη της πΓΔΜ στην ΕΕ, ο Φινλανδός επίτροπος απέφυγε να απαντήσει με σαφήνεια. Στο δημοσιογράφο που του έθεσε το ερώτημα απάντησε μεταφορικώς, υπενθυμίζοντάς του ότι *«πριν από έναν αιώνα, ο εθνικός συνθέτης της πατρίδας του, Σιμπέλιους, όταν η σύζυγός του τον ρωτούσε πότε θα επιστρέψει σπίτι απαντούσε ως εξής: «Εγώ είμαι συνθέτης και δεν μπορώ να προγραμματίζω τα ωράριά μου»⁷⁵»*.

2.3.9. Σχολιάζοντας την Έκθεση Προόδου που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πΓΔΜ ο υφυπουργός Εξωτερικών Γιάννης Βαληνάκης επανέλαβε τη σταθερή ελληνική θέση υπέρ της ευρωπαϊκής προοπτικής των Βαλκανίων, υπό τον όρο ότι τα κράτη της περιοχής θα συμμορφωθούν προς τις προϋποθέσεις της ΕΕ. Ο κ. Βαληνάκης διευκρίνισε ότι η Έκθεση δεν αποτελεί ευχάριστη εξέλιξη για την Ελλάδα, *«με την έννοια ότι θέλουμε οι χώρες αυτές να συμμορφωθούν προς τις προϋποθέσεις, εκ των οποίων κύρια είναι αυτή της καλής γειτονίας»⁷⁶*.

2.4. Τεχνικές Διαπραγμάτευσης

2.4.1. Σε μία διαπραγμάτευση υπάρχουν δύο βασικές προσεγγίσεις: Η συνεργασία και ο ανταγωνισμός. Στην πρώτη περίπτωση οι διαπραγματευτές είναι ήπιοι, με πρωταρχική και βασική τους επιδίωξη την αποφυγή

⁷⁵ Άρθρο της 06/11/2007 με τίτλο «Διάλογο για το όνομα της ΠΓΔΜ και αποφυγή προκλήσεων ζητά στην έκθεσή της η Κομισιόν», σελ. 2, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in/news/print.asp?IngEntityID=846604&IngDtrID=244>

⁷⁶ Άρθρο της 06/11/2007 με τίτλο «Θετικά βλέπει η βρετανική διπλωματία τις ελληνικές θέσεις για ΠΓΔΜ και Κυπριακό» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=846663&IngDtrID=244>

προσωπικών αντιπαραθέσεων, ενώ έχουν την τάση να υποβάλλονται σε πολλές υποχωρήσεις, προκειμένου να καταλήξουν σε μία αμοιβαία συμφωνία, καθώς επιθυμούν οι διαπραγματεύσεις τους να διεξαχθούν μέσα σε ένα φιλικό κλίμα, ενώ μετά το πέρας της διαπραγμάτευσης είναι πιθανό να νοιώθουν πικρία, απογοήτευση ως και “θύματα” εκμετάλλευσης. Επιπλέον, σύμφωνα με τη θεωρία παιγνίων, τα αποτελέσματα αυτής της μεθόδου διαπραγμάτευσης είναι συνήθως θετικού αθροίσματος (positive-sum games) καθώς και οι δύο πλευρές τελικά κερδίζουν (win/win outcomes). Στη δεύτερη περίπτωση οι διαπραγματευτές είναι σκληροί, με πρωταρχική και βασική τους επιδίωξη τη νίκη, γι’ αυτό και συνήθως ξεκινούν τη διαπραγμάτευση με μια ακραία θέση και επιμένουν σε αυτήν μέχρι το πέρας της, χρησιμοποιούν διάφορα τεχνάσματα χωρίς πολλές τύψεις, όπως ψέματα, απειλές και τελεσίγραφα, ενώ συνήθως ζημιώνουν τη σχέση τους με την άλλη πλευρά, καθώς η σκληρή διαπραγματευτική τους τακτική δεν ευνοεί την καλλιέργεια διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μερών και προκαλεί εξίσου σκληρές εκατέρωθεν αντιδράσεις. Σύμφωνα με τη θεωρία παιγνίων, τα αποτελέσματα αυτής της μεθόδου διαπραγμάτευσης είναι συνήθως μηδενικού αθροίσματος (zero-sum games) με την έννοια ότι αυτό που κερδίζει η μία πλευρά είναι ακριβώς αυτό που χάνει η άλλη (win/lose outcomes)⁷⁷. Σύμφωνα λοιπόν με τα ανωτέρω, υπάρχουν **δύο βασικές κατηγορίες διαπραγματεύσεων: οι εννοποιητικές (integrative bargaining), οι οποίες εκφράζονται με την πρώτη προσέγγιση (positive-sum games), και οι διανεμητικές (distributive**

⁷⁷ Fisher R., Ury W., Patton B. 1991. «*Getting to Yes: Negotiating an Agreement Without Giving In*». New York. Random House Business Books. xiv, 13.

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

negotiations), οι οποίες εκφράζονται με τη δεύτερη προσέγγιση (zero-sum games).

2.4.2. Η μέθοδος της διαπραγμάτευσης βάσει αρχών (**The Method of Principled Negotiation**), η οποία έχει αναπτυχθεί από τους Roger Fisher και William Ury του Πανεπιστημίου Harvard προσανατολίζει τα μέρη σε δύο βασικές κατευθύνσεις: Να αναζητούν πάντοτε αμοιβαία οφέλη και όταν τα συμφέροντά τους συγκρούονται, να αναζητούν από κοινού κάποιους δίκαιους κανόνες διαπραγμάτευσης. Άλλωστε, σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οποιαδήποτε μέθοδος διαπραγμάτευσης θα πρέπει να αξιολογείται με τα ακόλουθα **τρία κριτήρια**: θα πρέπει να καταλήγει σε μία σοφή συμφωνία (wise agreement), θα πρέπει να είναι αποτελεσματική (efficient agreement) και θα πρέπει να βελτιώνει τη διαπροσωπικές σχέσεις ανάμεσα στα μέρη. Οι **τέσσερις βασικές αρχές** της μεθόδου αυτής είναι: ο διαχωρισμός των ανθρώπων από το πρόβλημα, η έμφαση στα συμφέροντα και όχι στις θέσεις, η αναζήτηση εναλλακτικών επιλογών, οι οποίες είναι αμοιβαία επωφελείς για τα μέρη και η επιμονή στη χρήση αντικειμενικών κριτηρίων κατά τη διεξαγωγή της διαπραγμάτευσης⁷⁸.

2.4.3. Συμπληρωματικά, υπάρχει και μία τρίτη προσέγγιση, αυτή της ζιού-ζίτσου διαπραγμάτευσης (**negotiation jujitsu**). Ο σκοπός αυτής της στρατηγικής είναι να σπάσει το φαύλο κύκλο της επίθεσης και της άμυνας, της

⁷⁸ Fisher R., Ury W., Patton B. 1991. «*Getting to Yes: Negotiating an Agreement Without Giving In*». New York. Random House Business Books. 11-12, 18-98.

δράσης και της αντίδρασης μεταξύ των διαπραγματευόμενων μερών και να επικεντρωθεί στο τι μπορεί ένα τρίτο μέρος να πράξει για λογαριασμό τους προς επίτευξη και σύζευξη των αμοιβαίων συμφερόντων τους. Όταν τα ίδια τα μέρη δηλαδή αποτυγχάνουν, ο μεσολαβητής μπορεί πιο εύκολα να διαχωρίσει τους ανθρώπους από το πρόβλημα και να κατευθύνει εποικοδομητικά τη διαπραγμάτευση στα συμφέροντα και στις επιλογές. Περαιτέρω, μπορεί να προτείνει μία αντικειμενική βάση επίλυσης της διαφοράς. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή ως **the one-text procedure**. Σύμφωνα με αυτήν, ο μεσολαβητής, αντί να αναζητά τις θέσεις και τα συμφέροντα των μερών, αναζητά την πιθανότητα να τους υποβάλει ο ίδιος μία πρόταση επίλυσης. Συντάσσει έτσι έναν κατάλογο με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους και ζητά από τα μέρη να ασκήσουν την κριτική τους στην πρότασή του. Έτσι, βάσει της εκατέρωθεν κριτικής των μερών, κάθε φορά διαμορφώνει-βελτιώνει την πρότασή του, μέχρι τελικά να γίνει αμοιβαία αποδεκτή από αυτά και να φέρει τελικά σε πέρας τη διαπραγμάτευση επί αμοιβαία ωφελεία⁷⁹.

III) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

3.1. Το ζήτημα της ονομασίας της πΓΔΜ αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση μελέτης (case study) σχετικά με το πώς μία χώρα μπορεί να εμπλακεί σε μία περιπέτεια εξωτερικής πολιτικής ως αποτέλεσμα συναισθηματικών φορτίσεων, υπερεθνικών ιδεοληψιών και φοβίας αλλά και ιστορικών παρανοήσεων και στενών πολιτικών σκοπιμοτήτων. Με ένα ψύχραιμο μάτι αντιλαμβάνεται

⁷⁹ Fisher R., Ury W., Patton B. 1991. «*Getting to Yes: Negotiating an Agreement Without Giving In*». New York. Random House Business Books. 112-122.

κανείς ότι στο ζήτημα της ονομασίας της πΓΔΜ δεν διακυβεύονται τέτοια ελληνικά συμφέροντα που να δικαιολογούν την ανάδειξή του σε κορυφαία προτεραιότητα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής agenda. Η Ελλάδα είναι σαφές ότι μέχρι σήμερα έχει χάσει ευκαιρίες, αλλά κυρίως τα επιχειρήματα της και τη νομιμοποίησή τους στη διεθνή κοινότητα. Ως εκ τούτου, η πΓΔΜ αισθάνεται ότι έχει κερδίσει στόχους και «έδαφος», με αποτέλεσμα να καθίσταται ισχυρή και να συμπεριφέρεται, παρ' ότι νεοσύστατο και μικρό κράτος, ως υπερδύναμη έναντι της Ελλάδας. Ωστόσο, η άσκηση του βέτο στην ένταξη της πΓΔΜ σε θεσμούς όπως το ΝΑΤΟ και η ΕΕ δεν είναι πάντοτε το πλέον αποτελεσματικό όπλο (πολύ περισσότερο αφού οι διαπραγματεύσεις σχετικά με την ένταξη της πΓΔΜ στην ΕΕ δεν έχουν καν ξεκινήσει). Άλλωστε, το βέτο εάν δεν χρησιμοποιηθεί ευρηματικά, μπορεί να οδηγήσει τελικά σε απομόνωση από τη χώρα που το ασκεί. Χρειάζεται επομένως ψυχραιμία και σωφροσύνη στην άσκηση τέτοιων δικαιωμάτων ως μεθόδους πίεσης⁸⁰.

3.2. Υπάρχει πράγματι ένα αναμφισβήτητο γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό της κοινής γνώμης παραμένει «δεμένο» σε παραδοσιακές θέσεις, καθώς το θέμα δεν έγκειται μόνον στο όνομα του γειτονικού κράτους, αλλά επηρεάζει τους ανθρώπους και σε προσωπικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά κυρίως στους Έλληνες Μακεδόνες, φαίνεται να πρόκειται για ένα ερώτημα αυθυπαρξίας. Είναι επίσης γεγονός ότι αυτή η προκατάληψη της κοινής

⁸⁰ Ιωακείμης Π.05/10/2007. «Ο μύθος και οι κίνδυνοι του βέτο» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.eliamep.gr/eliamep/content/home/media/opinions/latest_opinions/myth_a...

«Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

γνώμης επηρέασε, αν δεν καθόρισε, τις επιλογές σε “επίσημο επίπεδο”, αναφορικά με τη σύνθετη ονομασία – θέτοντας διαρκώς ως προϋπόθεση ότι η πΓΔΜ δεν θα μονοπωλεί το όνομα Μακεδονία σε διεθνές επίπεδο. Μοναδική εξαίρεση αποτελούν μικρές ομάδες ατόμων, τα οποία σχετίζονται με κάποιον τρόπο με την πΓΔΜ. Αυτές οι ομάδες έδειχναν πάντοτε διαθέσιμες να υποβληθούν σε υποχωρήσεις σχετικά με το όνομα της πΓΔΜ για λόγους που σχετίζονται είτε με οικονομικά ή επαγγελματικά συμφέροντα είτε με ιδεολογικά ή πολιτικά κίνητρα. Σε κάθε περίπτωση όμως, όπως σχετικές έρευνες έχουν επισημάνει, το θέμα του ονόματος είναι βαθιά ριζωμένο στο υποσυνείδητο μεγάλων στρωμάτων του πληθυσμού, κυρίως των Ελλήνων Μακεδόνων⁸¹.

3.3. Ως προς την εφαρμογή τεχνικών διαπραγμάτευσης, είναι φανερό ότι στο πλαίσιο της εκκρεμούς διένεξης μεταξύ Ελλάδας και πΓΔΜ έχουν εφαρμοσθεί εκατέρωθεν λίγο ως πολύ όλες οι μέθοδοι διαπραγμάτευσης. Στα πλαίσια δε της παρούσας περιόδου θα έλεγε κανείς ότι τα μέρη έχουν προσανατολιστεί στις εφαρμογές της μεθόδου διαπραγμάτευσης βάσει αρχών (The Method of Principled Negotiation), αξιοποιώντας και οι δύο πλευρές παράλληλα τα διαπραγματευτικά τους πλεονεκτήματα, στο βαθμό που υπάρχουν. Στα πλαίσια δε της προσπάθειας των μερών για την εξεύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης, η εφαρμογή της ζιου-ζίτσου διαπραγμάτευσης (negotiation jujitsu) με μεσολαβητή τον κ. Νίμιτς αποτελεί ίσως την μεγαλύτερη πιθανή

⁸¹ Κωφός Ε., Βλασίδης Β. 2005. «Athens-Skopje: An uneasy symbiosis». Athens. Parazisis Publisher. 216.

θετική προοπτική για την οριστική επίτευξη μίας αμοιβαία αποδεκτής επίλυσης του ζητήματος αυτού. Έγκειται στα μέρη να αξιοποιήσουν την ευκαιρία αυτή και να επιτύχουν μία σοφή και αποτελεσματική συμφωνία που να βελτιώνει τις διαπροσωπικές τους σχέσεις και να εξασφαλίζει σταθερότητα και ασφάλεια δικαίου. Από την πλευρά της πΓΔΜ υπάρχει το αναμφισβήτητο πλεονέκτημα της ήδη υπάρχουσας αναγνώρισης του συνταγματικού της ονόματος από περισσότερες από 120 χώρες, όπως επίσης της διεθνούς απρόσκοπτης συμπεριφοράς χρησιμοποιώντας αδιάλειπτα το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Από την πλευρά της Ελλάδας υπάρχει βέβαια η δυνατότητα άσκησης βέτο ως προς την είσοδο της πΓΔΜ σε διεθνείς οργανισμούς όπως το ΝΑΤΟ και η ΕΕ, δυνατότητα όμως ενάντια της οποίας ασκούν πιέσεις διεθνή αλλά και ευρωπαϊκά όργανα-φορείς. Άλλωστε είναι αναντίρρητη η διαφαινόμενη επιθυμία για περισσότερη διεύρυνση και μεγαλύτερη εμβάθυνση που χαρακτηρίζει την “πολιτική” της ΕΕ, όπως συμπεραίνεται αβίαστα από τις τελευταίες διευρύνσεις της. Πράγματι, η στάση των τελευταίων ετών της ΕΕ, η οποία έχει αναμφισβήτητα αντικαταστήσει το σκεπτικισμό του παρελθόντος απέναντι στην είσοδο κυρίως αναπτυσσόμενων κρατών, καθιστά κατά κάποιον τρόπο δρομολογημένη την προοπτική ένταξης τόσο της πΓΔΜ όσο και άλλων κρατών της ευρύτερης περιοχής τόσο στην ΕΕ όσο και στο ΝΑΤΟ.

3.4. Η έναρξη λοιπόν της ενταξιακής διαδικασίας της πΓΔΜ στην ΕΕ αλλά και η αναμενόμενη ένταξή της στο ΝΑΤΟ παρέχουν ίσως ταυτόχρονα τη

μοναδική, αν όχι και την τελευταία, ευκαιρία στα εμπλεκόμενα μέρη να λύσουν το μεταξύ τους γόρδιο δεσμό. Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2005 και του 2007 ζητώντας να εξυερευθεί ταχέως μέσω διαπραγματεύσεων κοινά αποδεκτή λύση προς το συμφέρον της περιφερειακής συνεργασίας και των καλών γειτονικών σχέσεων, καθώς και η τωρινή συγκυρία της διαπραγμάτευσης δια του μεσολαβητή κ. Νίμιτς, παρέχουν μία μοναδική ευκαιρία να λυθεί τελεσίδικα το πρόβλημα του ονόματος, όχι μόνο τελικά κατά την ενταξιακή διαδικασία της πΓΔΜ στην ΕΕ και στο ΝΑΤΟ, αλλά και για την κόρωση της ένταξης της από τα κοινοβούλια των κρατών-μελών της ΕΕ. Αναμφίβολα, εφόσον τα προβλήματα με την Ελλάδα εξετασθούν σε αυτή τη βάση και με την εκτίμηση ότι το ζήτημα για το όνομα έχει φτάσει για την πΓΔΜ σε σημείο ταύτισης με τις ουσιώδεις προαπαιτήσεις της διεθνούς της αναγνώρισης, όχι μόνον ο ευρωπαϊκός δρόμος θα είναι ανοιχτός για τη χώρα αυτή, αλλά και η περιφερειακή ασφάλεια και η καλή γειτονία στην εύφλεκτη αυτή περιοχή θα είναι γεγονός και όχι απλός ευχολόγιο, όπως ήταν μέχρι σήμερα⁸².

3.5. Άλλωστε η περαιτέρω διεύρυνση της ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια, εκτός από το γεγονός ότι δημιουργεί σοβαρά προβλήματα λόγω του εκκρεμούς ζητήματος της ονομασίας της πΓΔΜ, ευνοεί τα ελληνικά συμφέροντα, ενώ

⁸² Κωφός Ε. 08/12/2005. «Πρόσφατες Εξελίξεις και Προοπτικές Επίλυσης της Διαφοράς για το όνομα». Δημόσια συζήτηση με θέμα «Οι σχέσεις μας με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές για το μέλλον» από το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. 2-3.

παράλληλα, εκκρεμεί πάντοτε το μεγάλο δίλημμα ως προς τις σχέσεις της Ελλάδας με την πΓΔΜ. Μία προσπάθεια γρήγορης επίλυσης και συμβιβασμού στο θέμα του ονόματος είναι πιθανόν ότι θα ερχόταν αντιμέτωπη με τη μικρή ομολογουμένως διάθεση των Σκοπίων για συμβιβασμό και τη διστακτικότητα της Ελλάδας για μεγάλες υποχωρήσεις. Άλλωστε, η εσωτερική αδυναμία της γειτονικής χώρας αποτελεί και το μεγαλύτερο διαπραγματευτικό της όπλο, σε συνδυασμό με τη δυσκολία της μεγάλης πλειοψηφίας εταίρων και συμμάχων της ελληνικής πλευράς να κατανοήσουν το πρόβλημα και τη σημασία του για αυτήν. Συμβιβαστική λύση στο θέμα του ονόματος, αν και όταν τελικά υπάρξει, θα έχει αναπόφευκτα σημαντικό πολιτικό κόστος για την οποιαδήποτε ελληνική κυβέρνηση την αποδεχτεί. Από την άλλη όμως πλευρά, η αέναη μετάθεση της λύσης του προβλήματος στο μέλλον, συνδεδεμένη με τη δρομολογημένη ένταξη της πΓΔΜ στο ΝΑΤΟ και στην ΕΕ, προδιαγράφει κατ' ανάγκη και την αναπόφευκτη λύση του, εφόσον το συνταγματικό όνομα της χώρας αυτής θα καθιερώνεται διεθνώς ολοένα και περισσότερο. Όπως έχει άλλωστε αποδειχτεί μέχρι σήμερα, ο χρόνος ήταν και παραμένει με το μέρος της πΓΔΜ, καθώς με την πάροδο του επήλθε τόσο η συστηματική ισχυροποίηση των θέσεων της όσο και η εδραίωση, στη διεθνή τουλάχιστον συνείδηση, του συνταγματικού της ονόματος και του δικαιώματος χρήσεώς του. Ταυτόχρονα δε η ελληνική διπλωματία όλα αυτά τα χρόνια έφερε και θα συνεχίσει να φέρει ένα σημαντικό βάρος που θα υπονομεύει εν πολλοίς την άσκηση αποτελεσματικής πολιτικής στα Βαλκάνια⁸³, ενώ μία αδιάλλακτη

⁸³ Ντόκος Θ. 2007. «Επισκόπηση Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής 2006-2007», «Η ενταξιακή πορεία της πΓΔΜ στην Ε.Ε.»

στάση από την πλευρά της Ελλάδας, με αποκλειστικό πλαίσιο να αποκαλεί εξαιρετικά μόνον αυτή τη γειτονική χώρα με διαφορετικό όνομα από το συνταγματικό και διεθνές της πλέον, μπορεί να προκαλέσει τελικά την πολιτική και εθνική «αυτοϋπονόμευση» της, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό-διεθνές επίπεδο. Ίσως τελικά η άμεση αποδοχή μίας σύνθετης ονομασίας με σαφή γεωγραφικό προσδιορισμό αποτελεί τη μοναδική και επιτακτική επίλυση, προκειμένου η Ελλάδα να μην βρεθεί προ μίας τετελεσμένης μη αναστρέψιμης πραγματικότητας και εξαναγκαστεί εκ των πραγμάτων να την αποδεχτεί ως de facto πρακτική, ακόμα και μετά την ενδεχόμενη άσκηση βέτο ως προς την είσοδό της πΓΔΜ στο ΝΑΤΟ.

IV) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΜΕΛΕΤΕΣ

4.1. Ελληνική

1. Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ. 1996. «*Το ζήτημα των Σκοπίων: Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση*». Αθήνα. Ι. Σιδέρης.
2. Κωφός Ε. 08/12/2005. «*Πρόσφατες Εξελίξεις και Προοπτικές Επίλυσης της Διαφοράς για το όνομα*». Δημόσια συζήτηση με θέμα «*Οι σχέσεις μας με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές για το μέλλον*» από το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.
3. Ροζάκης Χ. 1996. «*Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της Μεταβατικής Συμφωνίας της Ν.Υ. μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ*» Ελλάδα. Ι. Σιδέρης.
4. Σπύρου Κ. 15/12/2004. «*Μακεδονικό: Πως η κυβέρνηση Μητσοτάκη έχασε την υπόθεση της ονομασίας*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.greknewsonline.com/modules.php?name=News&file=print&sid=2829>
5. Ντόκος Θ. 2007. «*Επισκόπηση Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής 2006-2007*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

σελ. 8, που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.eliamep.gr/eliamep/content/home.publications/review_2006_2007/el/pr/

4.2. Ξενόγλωσση και αλλοδαπή

1. Fisher R., Ury W., Patton B. 1991. «*Getting to Yes: Negotiating an Agreement Without Giving In*». New York. Random House Business Books.
2. Κωφός Ε., Βλασιδής Β. 2005. «*Athens-Skopje: An uneasy symbiosis*». Athens. Papazisis Publisher.

4.3 Άρθρα δημοσιευμένα στο Διαδίκτυο

1. Άρθρο της εγκυκλοπαίδειας Βικιπαίδεια με τίτλο «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας
2. Άρθρο του Ζ' Παγκόσμιου Συνεδρίου Παμμακεδονικών Ενώσεων της 25 Ιουλίου 1997 στη Θεσσαλονίκη με τίτλο «*Κίνδυνο Ανάφλεξης Αλβανικού Ζητήματος που θα εμπλέξει την ΠΓΔΜ βλέπει ο Εράγγελος Κωφός*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.hri.org/MPA/gr/other/Panmakedoniki/news/gr-42007.html>
3. Άρθρο του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων της 05/04/2002 με τίτλο «*Συνάντηση Βαλκάνη με Νίμιτς για το θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.hri.org/news/greek/apegr/2005/05-04-02.apegr.html>
4. Άρθρο του BBC GREEK της 06/11/2002 με τίτλο «*Νέα Στρατηγική στα Σκόπια για το όνομα*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.bbc.co.uk/greek/news/021106_fyromgreece.shtml
5. Δελτίο NATO του χειμώνα 2003 με τίτλο «*Από το Κοσσυφοπέδιο στην Καμπούλ και ακόμη πιο μακριά*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.nato.int/docu/review/2003/issue4/greek/art3_pr.html
6. Άρθρο της 28/06/2003 με τίτλο «*Τι γίνεται με το όνομα της FYROM θα λέγεται ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.apodimos.com/arthra/TI_GINETE_ME_TO_ONOMA_THS_FYROM/in...
7. «*Συμφωνία για Πενταετές Πρόγραμμα Αναπτυξιακής Συνεργασίας 2002-2006 της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας*» της 12/08/2004 που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

8. <http://www.agora.mfa.gr/portal/inex/php?module=pnews&lang=gr&file=view&id=1...>
9. Άρθρο της 04/11/04 με τίτλο «Αιφνίδια αναγνώριση της ΠΓΔΜ ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας» από την Ουάσιγκτον» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/new/print.asp?IngEntityID=577710&IngDtrID=244>
10. Ρουμπόγλου Ε. 24/02/2005. Άρθρο στο BBC GREEK με τίτλο «Βρετανικές προτάσεις για το όνομα» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.bbc.co.uk/greek/worldnews/story/2005/02/printable/05224_fyrom_name...
11. Άρθρο του Δεκεμβρίου 2004 με τίτλο «Πώς γεννήθηκε το Μακεδονικό» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.macedonia.org.uk/makedo_gr.htm
12. Άρθρο της 16/03/2005 με τίτλο «Προειδοποίηση Βαληνάκη στα Σκόπια μέσω ομογενειακής εφημερίδας» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.sofiatimes.com/index2.php?option=com_content&task=view&id=2949&It...
13. Άρθρο της 14/03/2005 στην ελληνοαμερικανική εβδομαδιαία εφημερίδα Greek News με τίτλο «Προειδοποίηση προς τα Σκόπια-Επαφές του υφυπουργού Εξωτερικών Γιάννη Βαλινάκη με αξιωματούχους του ΟΗΕ και των ΗΠΑ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.greeknewsonline.com/modules.php?name=News&file=article&sid=2858>
14. Άρθρο της 03/04/2005 στο BBC GREEK με τίτλο «Επιτάχυνση για την ονομασία της ΠΓΔΜ θέλει η Αθήνα» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.bbc.co.uk/greek/domesticnews/story/2005/04/printable/050403_greece-fyr...
15. Άρθρο της 23/10/2005 στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ με τίτλο «Συνέντευξη ΥΦΥΠΕΞ, κ. Γ. Βαλινάκη στην εφημερίδα "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ" και τον δημοσιογράφο Β. Πλάκα» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.valinakis.gr/site/index2.php?option=com_content&task=view&id=283&Ite...
16. Άρθρο της 30/10/2005 στην εφημερίδα ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ με τίτλο «Συνέντευξη του Πρέσβη Δρ. Wolfgang Schulteiss» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.athen.diplo.de/Vertrenung/athen/el/02/Archiv/Interview/Botschafter_Sc...
17. Κείμενο της 10/11/2005 με τίτλο «Ενημέρωση των διπλωματικών συντακτών από τον ΥΦΥΠΕΞ κ. Γ. Βαλινάκη για τα κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Τουρκία και την ΠΓΔΜ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.valinakis.gr/site/index2.php?option=com_content&task=view&id=295&Ite...

18. Δημοσίευμα της 06/04/2006 με τίτλο «*Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας παραβιάζει Συμφωνία με την ΕΕ λόγω μη κοινοποίησης σχεδίων αποθήκευσης πυρηνικών αποβλήτων θέτοντας σε κίνδυνο δημόσια υγεία και περιβάλλον. Antonios TRAKATELLIS MEP, Georgios PAPASTAMKOS MEP*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.epp-ed.eu/Press/showPRExport.asp?Print=1&PRExportID=7237>
19. Γκιόκας Μ., Μωραΐτης Ν. 24/11/2004. Άρθρο με τίτλο «*Αίτια φιάσκου ελληνικής διπλωματίας στο FYROM*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.geocities.com/anaxfiles/forum/macedonia2.html?200710>
20. Άρθρο με τίτλο «*Το Μακεδονικό και οι εθόνες των ελληνικών κυβερνήσεων*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.geocities.com/anaxfiles/forum/macedonia2.html?200710>
21. Milososki A. 26/03/2007. «*Comment Balkan enlargement is EU birthday test*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.euobserver.com/?aid=23764>
22. Άρθρο της 20/05/2007 με τίτλο «*Με το όνομα Μακεδονία τα Σκόπια στο ΝΑΤΟ;*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.madata.gr/print_version.php?id=3081
23. Άρθρο της 20/09/2007 με τίτλο «*Ο Καναδάς αναγνώρισε την ΠΓΔΜ ως Μακεδονία*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.laosvolos.blogspot.com/2007/09/blog-post_20.html
24. Υπουργείο Εξωτερικών. 26/09/2007. «*Ένσταση Μ.Α. της Ελλάδος στη Γ.Σ. των Η.Ε. για στάση του Προέδρου της Γ.Σ. όσον αφορά ονομασία ΠΓΔΜ (Ν.Υόρκη, 25/09/2007)*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/Articles/el-GR/260907_F1212.htm
25. Άρθρο της 27/09/2007 με τίτλο «*Δύσκολο το θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ, λέει ο Νίκολας Μπερνς*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=835355&IngDtrID=244>
26. Μαλλιός Α. 27/09/2007. «*Άρθρο Πρέσβη Αλέξανδρου Μαλλιός*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.rieas.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=416&Itemid=83
27. Vucheva E. 01/10/2007. «*Slovenian EU presidency to push for further Balkan integration*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.euobserver.com/9/24880>
28. Άρθρο της 03/10/2007 με τίτλο «*Δεν μου αρέσουν τα βέτο λέει ο Σολάνα για την ένταξη της ΠΓΔΜ στην ΕΕ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=837086&IngDtrID=244>

29. Άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή της 04/10/2007 με τίτλο «*Βαλκινάκης: Η Ελλάδα δεν κάνει εκπτώσεις*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.katimerini.gr/4Dcgi/4dcgi/_w_articles_kathremote_10_04/10/2007_206535
30. Ιωακειμίδης Π.05/10/2007. «*Ο μύθος και οι κίνδυνοι του βέτο*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.eliamep.gr/eliamep/content/home/media/opinions/latest_opinions/myth_a...
31. Άρθρο της 08/10/2007 με τίτλο «*Αντίδραση Μπακογιάννη σε δηλώσεις Νίμιτς για τον Μέγα Αλέξανδρο*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=838245&IngDtrID=244>
32. Άρθρο της 09/10/2007 με τίτλο «*Η επίλυση της ονομασίας της ΠΓΔΜ δεν συνδέεται με την ένταξη στο ΝΑΤΟ, λένε οι ΗΠΑ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=838769&IngDtrID=244>
33. Υπουργείο Εξωτερικών. 10/10/2007. «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας & Ελλάδα: Το ζήτημα του ονόματος*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.ypex.gov.gr/www.mfa.gr/GoToPrintable.aspx?UICulture=eI-GR&GUID=...>
34. Υπουργείο Εξωτερικών. «*Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.old.mfa.gr/print/greek/foreign_policy/europe_southeaster_n/balkans/fyrom.html
35. Αντωνίου Δ. 12/10/2007. Άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή με τίτλο «*Η ώρα της κρίσεως για την ονομασία της ΠΓΔΜ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/_w_articles_civ_1100090_12/10/2007_244916
36. Άρθρο της 14/10/2007 με τίτλο «*Σύνθετη ονομασία ή βέτο διαμηνύει η Ντόρα Μπακογιάννη στην ΠΓΔΜ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?ingEntityID=839900&ingDtrID=244>
37. Άρθρο της 15/10/2007 με τίτλο «*Συνάντηση Μπακογιάννη-Σολάνα εν όψει εξελίξεων στο θέμα της ΠΓΔΜ*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=840203&IngDtrID=244>
38. Μελέτης Ν., Δαράτος Γ. 16/10/2007. Άρθρο στην εφημερίδα ΕΘΝΟΣ με τίτλο «*Ειρωνεία για το βέτο*» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.ethnos.gr/print.asp?catid=5347&subid=20110&pubid=138908>

39. Άρθρο της 19/10/2007 με τίτλο «Υπέρ των Σκοπίων οι ομαλές σχέσεις με την Ελλάδα, διαμηνύουν οι ΗΠΑ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=841702&IngDtrID=244>
40. Άρθρο της 20/10/2007 με τίτλο «Βάλτε βέτο, δεν αλλάζουμε όνομα, διαμηνύει στην Αθήνα ο ΥΠΕΞ της ΠΓΔΜ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=841714&IngDtrID=244>
41. Άρθρο της 22/10/2007 με τίτλο «Τελικός γύρος για Σκοπιανό» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.ethnos.gr/print.asp?catid=5347&subid=20110&pubid=140186>
42. Άρθρο της 22/10/2007 με τίτλο «Χωρίς νέα πρόταση ο Νίμιτς προσκαλεί Αθήνα και Σκόπια σε διαπραγματεύσεις» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=842167&IngDtrID=244>
43. Άρθρο της 23/10/2007 με τίτλο «Διαβουλεύσεις για το Σκοπιανό» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.skai.gr/print_article.php?id=63476
44. Άρθρο της 23/10/2007 με τίτλο «Λύση για την ονομασία της πΓΔΜ προ της Συνόδου του ΝΑΤΟ ζητά ο Μάθιου Νίμιτς» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?ingEntityID=842565&IngDtrID=244>
45. Άρθρο της 29/10/2007 με τίτλο «Αδιαλλαξία ή ευρωπαϊκή προοπτική οι επιλογές της πΓΔΜ απαντά η Αθήνα» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=844095&IngDtrID=244>
46. Άρθρο της 29/10/2007 με τίτλο «Στρατηγική των παράλογων ηττημένων το βέτο δηλώνει ο ΥΠΕΞ της πΓΔΜ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=844013&IngDtrID=244>
47. Άρθρο της 01/11/2007 με τίτλο «Κριτήρια για την ονομασία της πΓΔΜ έδωσε στις δύο πλευρές ο Μάθιου Νίμιτς» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=845302&IngDtrID=244>
48. Άρθρο της 04/11/2007 με τίτλο «Προβληματίζει τα Σκόπια το ενδεχόμενο ελληνικού βέτο στο ΝΑΤΟ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=846070&IngDtrID=244>
49. Άρθρο της 05/11/2007 με τίτλο «Πορευτός διαβουλεύσεων και επαφών για το θέμα της ονομασίας της πΓΔΜ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=84634&IngDtrID=244>
50. Άρθρο της 06/11/2007 με τίτλο «Διάλογο για το όνομα της ΠΓΔΜ και αποφυγή προκλήσεων ζητά στην έκθεσή της η Κομισιόν» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

- <http://www.in/news/print.asp?IngEntityID=846604&IngDtrID=244>
51. Άρθρο της 01/11/2007 με τίτλο «Όχι εισπράττει η πΓΔΜ από την Κομισιόν για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=846601&IngDtrID=245>
52. Άρθρο της 06/11/2007 με τίτλο «Θετικά βλέπει η βρετανική διπλωματία τις ελληνικές θέσεις για ΠΓΔΜ και Κυπριακό» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=846663&IngDtrID=244>
53. Άρθρο της 08/11/2007 με τίτλο «Η ΠΓΔΜ έχει μείνει πίσω στις μεταρρυθμίσεις για την ένταξη στο ΝΑΤΟ» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=847484&IngDtrID=244>
54. Άρθρο της 14/11/2007 με τίτλο «Σύσφιγξη σχέσεων με το ψευδοκράτος της Κύπρου επιδιώκουν τα Σκόπια» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.kathimerini.gr/4Dcgi/4dcgi/_w_articles_kathremote_1_14/11/2007_212010
55. Άρθρο της 15/11/2007 με τίτλο «Ένσταση των ΗΠΑ σε βέτο για τα Σκόπια» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.kathimerini.gr/4Dcgi/4dcgi/_w_articles_civ_1100090_15/11/2007_249041
56. Άρθρο της 19/11/2007 με τίτλο «Σχέδιο ψηφίσματος κατά της συμπεριφοράς της πΓΔΜ από 101 βουλευτές» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=850448&IngDtrID=244>
57. Άρθρο της 05/12/2007 με τίτλο «Νέος γύρος επαφών Αθήνα-Σκοπίων για την ονομασία από τον Ιανουάριο» που είναι δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.in.gr/news/print.asp?IngEntityID=854940&IngDtrID=244>